

SPROTNO VREDNOTENJE OPERATIVNEGA PROGRAMA ZA IZVAJANJE EVROPSKEGA SKLADA ZA POMORSTVO IN RIBIŠTVO V REPUBLIKI SLOVENIJI ZA OBDOBJE 2014–2020

KONČNO POROČILO VREDNOTENJA ZA LETI 2021 IN 2022

LJUBLJANA, 12. 5. 2023

Evropska unija

Evropski sklad za
pomorstvo in ribištvo

Republika Slovenija

Naročnik: Republika Slovenija
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo
in prehrano
Dunajska cesta 22
1000 Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Odgovorni predstavnik naročnika: Melita Zgonc

Izdelovalec: Zavita, svetovanje, d. o. o.
Tominškova 40
1000 Ljubljana

Vodja projekta: Aleksandra Krajnc, univ. dipl. geog.

Namestnik vodje projekta: Matevž Premelč, univ. dipl. geog.

Ključni in dodatni strokovnjaki:
Matjaž Harmel, univ. dipl. inž. gozd.
Klemen Strmšnik, univ. dipl. geog.
Sabina Cepuš, univ. dipl. ekol.
Sašo Weldt, univ. dipl. biol.
Samo Škrjanec, univ. dipl. inž. gozd.
Pija Lapajne, mag. geog.

Projekt: Sprotno vrednotenje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020

Faza: Končno poročilo za leti 2021 in 2022

Številka pogodbe: 2330-22-610004 na strani naročnika
70/2022 na strani izvajalca

Številka projekta: 337

Ključne besede: operativni program | pomorstvo | ribištvo | morski gospodarski ribolov | akvakultura | vmesno vrednotenje

Datum: 12. 5. 2023

Evropska unija

Evropski sklad za
pomorstvo in ribištvo

Republika Slovenija

SEZNAM KRATIC

ARSKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
CLLD	lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (Community Led Local Development)
CPVO	celovita presoja vplivov na okolje
DG MARE	Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries
DPPVN	Društvo za preučevanje ptic in varstvo narave
DOPPS	Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
EK	Evropska komisija
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
EX-ante	predhodno vrednotenje
EU	Evropska unija
FAME	Fisheries and Aquaculture Monitoring and Evaluation
FARNET	Fisheries Areas Network
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
KGZS	Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije
KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
LASR	Lokalna akcijska skupina za ribištvo
MF	Ministrstvo za finance
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MK	Ministrstvo za kulturo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MSP	mikro, mala in srednje velika podjetja
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve
Mzi	Ministrstvo za infrastrukturo
NIB	Nacionalni inštitut za biologijo
NSNA 2014–2020	Nacionalni strateški načrt za razvoj akvakulture za obdobje 2014–2020
NUV II 2016–2021	Načrt upravljanja voda na vodnem območju Donave za obdobje 2016–2021 in Načrt upravljanja voda na vodnem območju Jadranskega morja 2016–2021
OECD DAC	Odbor za razvojno pomoč pri Organizaciji za gospodarsko sodelovanje in razvoj
OP EKP 2014–2020	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020
OP ESPR 2014–2020	Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020
OPN	občinski prostorski načrt
OzS	odbor za spremljanje
OZS	Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije
OU	organ upravljanja
PC	posebni cilj
PNU	prednostna naloga Unije
PO	posredniški organ
PRP	Program razvoja podeželja
RS	Republika Slovenija
SKD	standardna klasifikacija dejavnosti
SOS	Skupnost občin Slovenije
SLR	Strategija lokalnega razvoja
SLR	Javni sklad Republike Slovenije za regionalni razvoj in razvoj podeželja
SURS	Statistični urad RS
SVRK	Služba vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
TC	tematski cilj
ZPS	Zveza potrošnikov Slovenije
ZRSVN	Zavod RS za varstvo narave
ZZRS	Zavod za ribištvo Slovenije

POVZETEK

Predmet poročila je izvedba sprotnega vrednotenja Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014-2020 (v nadaljevanju OP ESPR 2014-2020) za leti 2021 in 2022.

OP ESPR 2014-2020 s svojo strategijo spodbuja izvajanje skupne ribiške politike in celostne pomorske politike Unije. S tem je usmerjen k podpori razvoja morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in predelave ribiških proizvodov v Republiki Sloveniji v smeri konkurenčnega in trajnostnega razvoja.

V letih 2021 in 2022 so se izvajalske strukture (zlasti Organ upravljanja) soočile s precejšnjimi izzivi. Zaznati je bila velika fluktuacija zaposlenih, čemur so sledile tudi zamenjave izvajalcev ukrepov. Te spremembe predstavljajo odtok specifičnega znanja in izkušenj kar je slabo tako za program kot tudi sektor, zlasti če upoštevamo njegov obseg. Reorganizacija na ravni resornega ministrstva je na eni strani izboljšala operativno izvajanje ukrepov, po drugi strani pa je še vedno zaznati distanco med vodjem Organa upravljanja ter operativnimi izvajalci (nosilci) ukrepov in nalog.

Kljub tem izzivom in objektivnim zunanjim dejavnikom (zlasti pandemija Covid-19) je program v letih 2021–2022 nadaljeval z uspešnim izvajanjem (zlasti v primerjavi z obdobjem 2014-2019). V tem obdobju se je nadaljevalo izvajanje manjšega števila ukrepov (glede na potrjene spremembe operativnega programa), izvajali so se finančno večji projekti in to se odraža v napredku doseganja ciljnih vrednosti kazalnikov učinka, rezultata, kot tudi absorpciji razpoložljivih finančnih sredstev.

Glede na to, da se je izvajanje novega programskega obdobja že začelo, je potrebno dobre prakse in pristope ki so vodili v učinkovitejše izvajanje prenesti tudi v prihodnje obdobje. Preprečiti je potrebno da se pojavijo ovire, ki bi vodile v počasen začetek izvajanja novega programskega. Napredek v komunikaciji (tako znotraj upravljavskih struktur kot z upravičenci oz. predstavniki upravičencev) je potrebno nadaljevati ter stremeti k administrativnim poenostavitvam (optimizacijam) zlasti pri poročanju o upravičenih sredstvih (tako klasični ukrepi kot tudi ukrepi CLLD).

KAZALO

1	Predmet, namen in cilji sprotnega vrednotenja	1
2	Metodologija.....	2
2.1	Metode dela.....	2
2.2	Časovni potek vrednotenja.....	3
2.3	Omejitve vrednotenja	3
3	Izvajanje OP ESPR 2014–2020	4
3.1	Partnerstvo	8
3.2	Uspešnost	9
3.3	Komunikacija.....	18
4	Vrednotenje ukrepov	21
4.1	Prva prednostna naloga Unije	21
4.2	Druga prednostna naloga Unije.....	29
4.3	Tretja prednostna naloga Unije.....	39
4.4	Četrta prednostna naloga Unije.....	45
4.5	Peta prednostna naloga Unije	55
4.6	Šesta prednostna naloga Unije.....	62
5	Zaključek.....	69
6	Viri in literatura.....	70

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Časovni potek vrednotenja.....	3
Preglednica 2: Število ukrepov glede na spremembo OP ESPR 2014–2020.....	6
Preglednica 3: Pregled stanja kazalnikov učinka v okviru izvajanja OP ESPR 2014–2020 za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022.....	12
Preglednica 4: Pregled stanja dodeljenih in izplačanih sredstev v okviru izvajanja OP ESPR 2014–2020 za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022.....	13
Preglednica 5: Uspešnost programa OP ESPR 2014–2020 v luči okvira uspešnosti do 31. 12. 2022.....	15
Preglednica 6: Število odobrenih operacij v okviru 1. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022 ..	22
Preglednica 7: Finančna realizacija v okviru 1. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	22
Preglednica 8: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 1. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022.....	23
Preglednica 9: Kazalniki rezultatov v okviru 1. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022.....	23
Preglednica 10: Število odobrenih operacij v okviru 2. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	30
Preglednica 11: Finančna realizacija v okviru 2. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	30
Preglednica 12: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 2. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	31
Preglednica 13: Kazalniki rezultatov v okviru 2. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	31
Preglednica 14: Število odobrenih operacij v okviru 3. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	40
Preglednica 15: Finančna realizacija v okviru 3. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022.....	40
Preglednica 16: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 3. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	41
Preglednica 17: Kazalniki rezultatov v okviru 3. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	41
Preglednica 18: Število odobrenih operacij v okviru 4. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	46
Preglednica 19: Finančna realizacija v okviru 4. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	46

Preglednica 20: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 4. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	47
Preglednica 21: Kazalniki rezultatov v okviru 4. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	47
Preglednica 22: Število odobrenih operacij v okviru 5. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	56
Preglednica 23: Finančna realizacija v okviru 5. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	56
Preglednica 24: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 5. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	57
Preglednica 25: Kazalniki rezultatov v okviru 5. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	57
Preglednica 26: Število odobrenih operacij v okviru 6. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	63
Preglednica 27: Finančna realizacija v okviru 6. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022	63
Preglednica 28: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 6. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	64
Preglednica 29: Kazalniki rezultatov v okviru 6. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022	64

Kazalo grafov

Graf 1: Dinamika izvajanja ukrepov OP ESPR 2014–2020	7
Graf 2: Delež razpoložljivih javnih sredstev OP ESPR 2014–2020	7

1 PREDMET, NAMEN IN CILJI SPROTNEGA VREDNOTENJA

Vmesno vrednotenje se izvaja na podlagi 53. člena *Uredbe (EU) št. 1303/2013*, ki organom upravljanja in državam članicam nalaga oblikovanje načrta vrednotenja za programsko obdobje. Izvedba vrednotenja temelji tudi na določilih samega OP ESPR 2014–2020 (poglavje 10, Načrt vrednotenja). Z rezultati vrednotenja se seznanja Odbor za spremljanje in Evropska komisija. Ugotovitve vrednotenja na eni strani predstavljajo oris za lažje razumevanje izvajanja obstoječega programa ter priporočila za vzpostavitev učinkovitega sistema izvajanja programa v prihodnjem programskem obdobju.

Predmet vrednotenja je sprotno vrednotenje *Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020* (OP ESPR 2014–2020), ki predstavlja skupni programski dokument Republike Slovenije (nacionalno financiranje) in Evropske komisije (EU financiranje) in kot tak predstavlja osnovo za črpanje finančnih sredstev iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR). Namen OP ESPR 2014–2020 na gospodarskem področju je spodbujanje ribiškega sektorja, torej morskega gospodarskega ribolova, vzreje vodnih organizmov (sladkovodna akvakultura in marikultura), ter predelave in trženja proizvodov iz ribolova in akvakulture ter izvajanje celostne pomorske politike. Ključni cilj OP ESPR 2014–2020 je uresničevanje ciljev prenovljene skupne ribiške politike in celostne pomorske politike, ki temelji na ciljih trajnostnega in konkurenčnega ribištva in akvakulture, pospeševanju razvoja, in izvajanje celostne pomorske politike Unije ob dopolnjevanju s kohezijsko politiko in skupno ribiško politiko, spodbujanju uravnoteženega in vključenega ozemeljskega razvoja ribiških območij (vključno z akvakulturo) in prispevanju k izvajanju reformirane skupne ribiške politike. Republika Slovenija tako preko OP ESPR 2014–2020 spodbuja izvajanje reformirane skupne ribiške politike v smeri ohranjanja in trajnostnega upravljanja staležev ob podpori razvoja ribiškega sektorja v smeri konkurenčnega in trajnostnega razvoja.

Sprotno vrednotenje predmetnega OP ESPR 2014–2020 se izvaja po pretečenem šestletnem obdobju izvajanja. Namen sprotnega vrednotenja je izvedba vrednotenja na ravni posebnih ciljev in ukrepov, kjer se obravnava uspešnost in učinkovitost izvajanja OP ESPR 2014–2020 ter pregled izpolnitve priporočil vmesnega vrednotenja, ki je bilo izvedeno v letu 2021. V sprotnem vrednotenju sta vrednoteni referenčni leti 2021 in 2022.

Cilj vrednotenja je tako naročniku podati relevantne, verodostojne in koristne informacije na osnovi katerih bo sprejel ukrepe za izboljšanje uspešnosti in učinkovitosti predmetnega OP, kot tudi OP ESPRA 2021–2027.

2 METODOLOGIJA

Sprotno vrednotenje OP ESPR 2014–2020 izhaja iz ključnih evalvacijskih vprašanj navedenih v projektni nalogi oziroma podpornih dokumentih na katere se projektna naloga sklicuje. Pri sprotnem vrednotenju na ravni posebnega cilja/ukrepa so bili tako smiselno upoštevani podatkovni listi, ki izhajajo iz FAME smernic oz. dokumenta *CT03.1: Zbirka orodij za vrednotenje ESPR* (končni dokument, Evropska Unija, 2017).

Pri izdelavi in izvedbi metodološkega pristopa je evalvacijska skupina upoštevala uveljavljene metodološke pristope in smernice za vrednotenje ukrepov evropske kohezijske politike (Results Based Monitoring and Evaluation System in OECD DAC Evaluation Network).

2.1 METODE DELA

Nabor metod dela je bil podrobno opredeljen in predstavljen naročniku v Začetnem poročilu vrednotenja (november, 2022). Izvedbo v nadaljevanju opisanih metod je izvajalec vrednotenja prilagodil objektivnim dejavnikom (časovna omejitev vrednotenja, prilagoditev ciljnim skupina, ipd.). Izvedba metod in podrobnejši terminski plan je bil predhodno usklajen na sestankih z naročnikom.

ANALIZA PRIMARNIH VIROV PODATKOV

Primarne vire podatkov predstavlja dokumentacija, posredovana neposredno s strani naročnika. To predstavlja zlasti OP ESPR 2014–2020 vključno s spremembami, predhodno vrednotenje, okoljsko poročilo, vmesna vrednotenja, letna poročila o izvajanju, podatki o izvedenih ukrepih, javnih razpisih, upravičencih, ter kazalniki vezani na izvedene ukrepe.

IZVEDBA INTERVJUJEV

Na osnovi analize primarnih virov podatkov smo pristopili k izvedbi intervjujev s ključnimi deležniki programa. Izvedeni intervjuji z nosilci posameznih ukrepov so bili izvedeni z namenom razjasnitve izvajanja programa v letih 2021 in 2022 ter pridobitve uvida v programski vidik izvajanja predmetnega OP. Intervjuji so bili izvedeni tudi z določenimi deležniki, upravičenci in koristniki programa (MOP, Uprava RS za pomorstvo, LAS Istra, Zavod RS za ribištvo).

DELOVNI SESTANKI Z NAROČNIKOM

Za kakovostno vrednotenje je ključno nenehno sodelovanje z naročnikom. V procesu vrednotenja je bilo tako izvedenih več sestankov in operativnih posvetov (preko telefona, e-pošte) z naročnikom v luči razjasnitve določenih vprašanj in lažjega razumevanja določenih nejasnosti.

Ugotavljamo, da se ključni udeleženci procesa vrednotenja (predvsem Sektor za ribištvo) zaveda pomena vrednotenja. Sodelovanje z evalvacijsko skupino je bilo zgledno saj so bili vedno odzivni in pripravljeni na sodelovanje.

TRIANGULACIJA

S kombiniranjem uporabe zgoraj navedenih metod je evalvacijska skupina dobila celosten pregled nad predmetom vrednotenja in identificirano problematiko. Na podlagi ugotovitev smo podali relevantna in aplikativna priporočila za izboljšanje sistema izvajanja, ki je v veliki meri namenjen lažjemu izvajanju prihodnjega operativnega programa.

2.2 ČASOVNI POTEK VREDNOTENJA

Proces vrednotenja se je odvijal po časovni dinamiki, ki jo prikazuje Preglednica 1. Upoštevani so bili ključni mejniki vrednotenja, povzeti po projektni nalogi javnega naročila, pogodbi z naročnikom in začetnem poročilu. V časovnem poteku so prikazane do sedaj izvedene aktivnosti.

Preglednica 1: Časovni potek vrednotenja

Obdobje	Dejavnost
27. 10. 2022	Podpis pogodbe
18. 11. 2022	Oddaja osnutka začetnega poročila naročniku
23. 11. 2022	Uvodni sestanek z naročnikom
23. 11.–25. 11. 2022	Usklajevanje začetnega poročila z naročnikom s potrditvijo metodologije in časovnega poteka sprotne vrednotenja
25. 11. 2022	Oddaja dopolnjenega začetnega poročila naročniku
25. 11.–12. 12. 2022	Uvedba v delo (zbiranje in pregled primarnih podatkov – programskih dokumentov, smernic za vrednotenje)
12. 12. 2022–21. 1. 2023	Pridobivanje sekundarnih podatkov (izvedba intervjujev)
23. 12. 2022–31. 1. 2023	Priprava poročila sprotne vrednotenja za leto 2021
9. 3. 2023	Oddaja poročila sprotne vrednotenja za leto 2021
21. 4. 2023	Oddaja osnutka poročila sprotne vrednotenja za leti 2021 in 2022

2.3 OMEJITVE VREDNOTENJA

Evalvacijska skupina ugotavlja, da OP opredeljuje omejeno število kazalnikov učinka in rezultata, ter daje število odobrenih projektov relativno majhno. To predstavlja objektivno omejitev za popolno upoštevanje smernic za izvedbo vrednotenja, kot jih predpisuje Fisheries and Aquaculture Monitoring and Evaluation (v nadaljevanju FAME). Posledično sta bila vrednotenje učinkov programa in prispevek programa v luči doseganja kazalnikov rezultata omejena.

3 IZVAJANJE OP ESPR 2014–2020

Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 je Evropska komisija potrdila z izvedbenim sklepom C(2015) 5168 z dne 22. 7. 2015. V okviru priprave tako operativnega programa kot Nacionalnega strateškega načrta za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 je pristojno ministrstvo v mesecu maju 2013 imenovalo dve delovni skupini za pripravo teh dokumentov. V skupino so bili vključeni predstavniki ministrstev in državnih organov, pristojnih za izvajanje ribiške, okoljske in pomorske politike ter pripravo partnerskega sporazuma, številne druge javne agencije, institucije in zavodi, nevladne organizacije, socialni in gospodarski partnerji ter druge zainteresirane institucije.

Na podlagi izvedenih tematskih delavnic o stanju in vidikih prihodnjega razvoja sektorja morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in marikulture ter podanih priporočil sodelujočih deležnikov so bili v OP ESPR 2014–2020 vključeni ukrepi, ki izražajo potrebe posameznega ribiškega sektorja, za katere je bil izražen interes po koriščenju nepovratnih sredstev in so bili identificirani kot realno izvedljivi.

V pripravo operativnega programa so bili aktivno vključeni tudi pripravljavci predhodnega vrednotenja in okoljskega poročila.

V letih od sprejetja operativnega programa do izvedbe predmetnega sprotnega vrednotenja je bilo pripravljenih in s strani Evropske komisije potrjenih šest sprememb OP ESPR 2014–2020.

Prva sprememba¹ je poleg nekaj redakcijskih popravkov in dopolnitve kazalnikov izhodiščnega stanja (raven zavržkov) predstavlja tudi pomembne korekcije pri kazalnikih rezultata. Kazalniki rezultata so se povezali s posameznimi ukrepi, saj so bile končne smernice podporne enote FAME za določitev teh kazalnikov na voljo šele oktobra 2016, torej po potrditvi prve različice OP. Na to težavo opozarja tudi Študija o izvajanju in vplivu ključnih ukrepov ESPR in skupne ribiške politike (Ballesteros, Chapela, Santiago, Norte-Navarro, Kesicka, Pititto, Abbagnano in Scordella, 2019), ki to težavo identificira na nivoju celotne EU. Skupni sistem spremljanja in vrednotenja na nivoju EK je bil sprva pripravljen pomanjkljivo in brez nujno potrebnih usmeritev. Spremenjene vrednosti kazalnikov rezultata v večji meri upoštevajo zmogljivost in specifične sektorjev, katerim so sredstva namenjena, ter rezultate, ki jih lahko dosežejo.

V okviru prve prednostne naloge Unije se pri četrtem posebnem cilju – Povečanje konkurenčnosti in sposobnosti preživetja ribiških podjetij, vključno s flotami za mali priobalni ribolov, ter izboljšanje varnostnih in delovnih pogojev, pa so se ob spremembi za več kot polovico zmanjšale ciljne vrednosti naslednjih kazalnikov rezultata: 1.1 – Sprememba vrednosti proizvodnje, 1.3 – Sprememba čistega dobička, 1.7 – Delovna mesta (v ekvivalentu delovnega časa), ustvarjena v ribiškem sektorju ali v dopolnilnih dejavnostih in 1.8 – Delovna mesta (v ekvivalentu polnega delovnega časa), ohranjena v ribiškem sektorju ali v dopolnilnih dejavnostih. Na novo so se uvedli še trije novi kazalniki in sicer: 1.10 – Število ribičev vključenih v operacijo, 1.11 – Ohranjeno število plovil privezanih v ribiških pristaniščih

¹ Prva sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije potrjena z izvedbenim sklepom C(2017) 6542 z dne 10. 10. 2017.

in 1.12. – Povečano število plovil privezanih v ribiških pristaniščih. Kazalnik rezultata, h kateremu prispeva izvajanje ukrepa Zdravje in varnost, je že opredeljen (1.9.a – Sprememba števila poškodb in nesreč pri delu). Zaradi podobnih razlogov (upoštevanje velikosti, zmogljivosti in absorpcijske sposobnosti sektorja akvakulture) so se v okviru druge prednostne naloge za več kot dve tretjini zmanjšale vrednosti kazalnikov rezultata pri drugem posebnem cilju – Povečanje konkurenčnosti in sposobnosti preživetja ribiških podjetij, vključno z izboljšanjem varnostnih in delovnih pogojev, zlasti MSP, za nekaj manj kot polovico pri tretjem posebnem cilju – Varstvo in ohranjanje vodne biotske raznovrstnosti ter krepitev ekosistemov, povezanih z akvakulturo, in spodbujanje akvakulture, gospodarne z viri in za več kot 95 % pri petem posebnem cilju druge prednostne naloge Unije – Razvoj strokovnega usposabljanja, novih strokovnih spretnosti ter vseživljenjskega učenja. Ker so tri od štirih vključenih lokalnih akcijskih skupin vezane izključno na akvakulturo, so se temu primerno (za približno tretjino) zmanjšale tudi vrednosti vseh treh kazalnikov rezultata v okviru četrte prednostne naloge Unije. V okviru pete prednostne naloge Unije sta se za več kot 60 % znižali vrednosti obeh kazalnikov rezultata, vezanih na vrednost in obseg predelave. V okviru šeste prednostne naloge Unije je prišlo do zamenjave kazalnika rezultata, in sicer je bil ukinjen kazalnik spremembe pokritosti območij Nature 2000 (kjer je bila ciljna vrednost do leta 2023 sicer opredeljena kot 0) in dodan bolj relevanten – sprememba v pokritosti z izboljšanim statusom upravljanja/ohranjanja.

Druga sprememba programa² se nanaša na razširitev nabora upravičencev in s tem povečanje možnosti črpanja v okviru ukrepov akvakulture tudi za večja podjetja. Od te spremembe dalje so tako do ukrepov ESPR upravičena vsa podjetja (ne glede na velikost), ki so registrirana za gospodarsko dejavnost gojenja vodnih organizmov in jih je odobrila Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.

Tretja sprememba³ je posledica prenehanja prevzetih obveznosti za leto 2016 v letu 2019, v skladu s pravilom N+3. Na ravni celotnega proračuna operativnega programa, so se sredstva znižala za 3.372.118,00 EUR (skupaj ESPR, nacionalna sredstva ter rezerva za uspešnost). Na podlagi dotedanjega izvajanja ukrepov na 2. PNU ter izvedene poizvedbe med potencialnimi upravičenci v okviru 2. PNU je bil iz te prednostne naloge izveden prenos sredstev v višini 2.400.000,00 EUR na 5. PNU.

V okviru 1. PNU je bil dodan ukrep Začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti v skladu s 33. členom Uredbe 508/2014 EU. Načrtovano je, da se bo ukrep uporabljal tako zaradi upravljavskih oz. ohranitvenih ukrepov ribištva v skladu z Načrtom upravljanja z morskim gospodarskim ribištvom v teritorialnih vodah Republike Slovenija.

² Druga sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije v okviru poenostavljenega postopka potrjena s pismom Ares(2018)3203122 z dne 15. 6. 2018.

³ Tretja sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije potrjena z izvedbenim sklepom št. C(2019) 2228 final z dne 21. 3. 2019.

V tretjih spremembah so bili iz OP ESPR 2014–2020 izvzeti tudi določeni ukrepi, ki se do tedaj niso izvajali in je bil za njih tudi v ugotovitvah Vmesnega vrednotenja⁴ opredeljeno, da se izvzamejo iz nadaljnega izvajanja.

Četrta sprememba⁵ je vključevala izvzetje določenih ukrepov iz OP-ja zaradi njihovega neizvajanja, v skladu s priporočili vmesnega vrednotenja, na prenehanje prevzetih obveznosti n+3 za leto 2018, korekcijo ciljnih vrednosti kazalnikov okvira uspešnosti ter prestavitev sredstev med prednostnimi nalogami Unije.

V letu 2020 je bila potrjena peta sprememba OP ESPR 2014–2020⁶. Razlogi za pete spremembe so prenehanje prevzetih obveznosti, prenos sredstev iz 2. PNU na 5. PNU, uvedbe ukrepa Začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti in uvedbe novega izdatka v skladu z akcijskim načrtom za odpravo pomanjkljivosti v sistemu za nadzor ribištva.

V letu 2021 je bila potrjena trenutno zadnja in uradno veljavna šesta sprememba OP ESPR 2014–2020⁷. V zadnji spremembah so se določena sredstva med ukrepi prerazporedila glede na zaznane interese med potencialnimi upravičenci, posledično so se določeni ukrepi iz samega programa izvzeli. Temu je sledila tudi korekcija vrednosti kazalnikov učinka in rezultata, oz. črtanje kazalnikov vezanih na ukrepe, ki so se izvzeli iz izvajanja.

Preglednica 2 prikazuje spremembo števila ukrepov v prvotno potrjeni verziji operativnega programa in njihovo število ob vsaki spremembi.

Preglednica 2: Število ukrepov glede na spremembo OP ESPR 2014–2020

Datum potrditve	Operativni program	Sprememba					
		1.	2.	3.	4.	5.	6.
	22. 7. 2015	10. 10. 2017	18. 6. 2018	21. 3. 2019	27. 8. 2019	9. 9. 2020	23. 7. 2021
Število ukrepov	25	25	25	25	21	21	17

Vir podatkov: OP ESPR 2014–2020 in spremembe

Graf 1 prikazuje dinamiko izvajanja ukrepov (Preglednica 2) pri čemer velja, da se ukrep izvaja v kolikor je pri ukrepu prišlo do objave javnega razpisa ali javnega naročila.

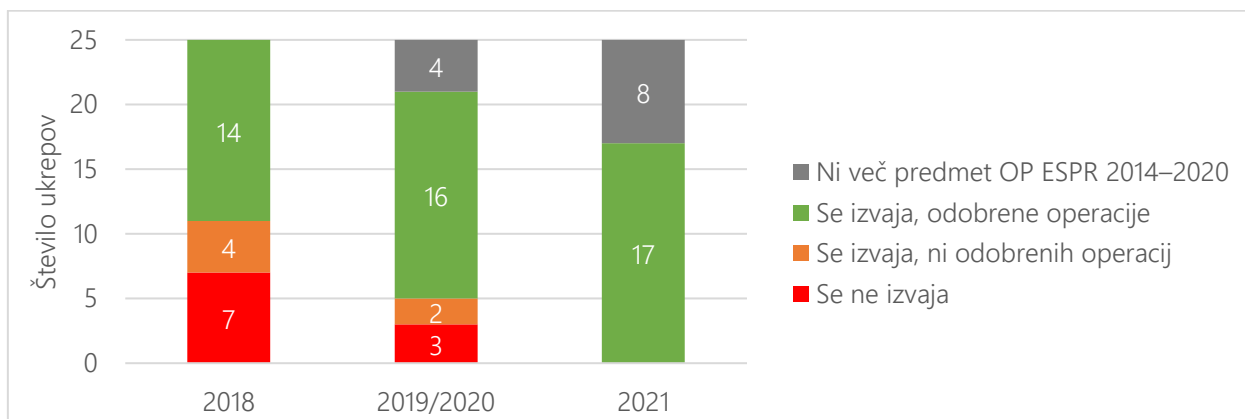
⁴ Vmesno vrednotenje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 – končno poročilo, 8. 3. 2019

⁵ Četrta sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije z izvedbenim sklepom št. C(2020) 6268 final z dne 27. 8. 2019

⁶ Peta sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije potrjena z izvedbenim sklepom št. C(2020) 6333 final z dne 9. 9. 2020

⁷ Šesta sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije potrjena z izvedbenim sklepom št. C(2021) 5636 final z dne 23. 7. 2021

Graf 1: Dinamika izvajanja ukrepov OP ESPR 2014–2020

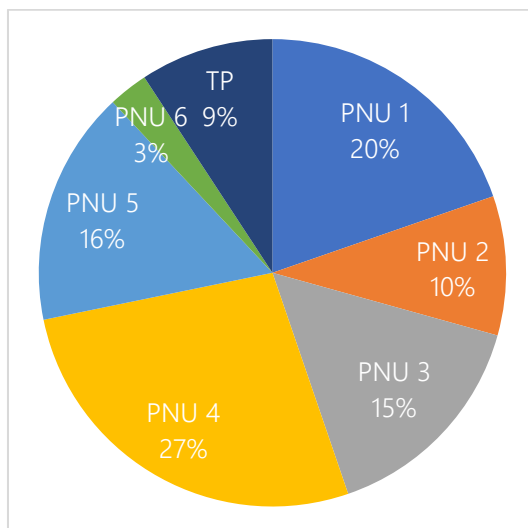

Vir podatkov: OP ESPR 2014–2020 in spremembe

Do vključno leta 2018 se je izvajalo 18 od 25 ukrepov, pri čemer pri štirih ukrepih ni bilo nobene potrjene operacije, 7 ukrepov pa se ni izvajalo. V obdobju 2019–2020 se je prav tako izvajalo 18 ukrepov, pri čemer pri dveh še vedno ni bilo nobene potrjene operacije, trije ukrepi se niso izvajali, štiri ukrepi pa so se ob spremembah operativnega programa izvzeli. Ob zadnji spremembi operativnega programa je v izvajanju 17 ukrepov in pri vseh so tudi potrjene operacije, 8 ukrepov pa je iz izvajanja izvzetih.

Razporeditev razpoložljivih vseh javnih sredstev glede na zadnjo spremembo operativnega programa. Prikazani deleži predstavljajo seštevek prispevka ESPR ter ustreznega nacionalnega prispevka z vključeno rezervo za uspešnost.

Graf 2: Delež razpoložljivih javnih sredstev OP ESPR 2014–2020

Vir podatkov: OP ESPR 2014–2020 z dne 23. 7. 2021

Največji delež (več kot četrtnina oz. 27%) razpoložljivih javnih sredstev predstavljajo ukrepi 4. prednostne naloge Unije, torej pristopu CLLD. Sledi prva prednostna naloga (20%), ki je namenjena spodbujanju okoljsko trajnostnega, z viri gospodarnega, inovativnega, konkurenčnega in na znanju temelječega ribištva. Ukrepom 5. prednostne naloge Unije, ki je namenjena pospeševanju trženja in predelave je namenjenih 16% vseh razpoložljivih javnih sredstev. Ukrepom skupne ribiške politike (3. prednostna naloga Unije) je namenjenih 15%. Desetina vseh sredstev je namenjena ukrepom na

področju akvakulture (2. prednostna naloga Unije), najmanjši delež sredstev (3 %) pa je namenjan izvajanju integrirane pomorske politike (6. prednostna naloga Unije).

3.1 PARTNERSTVO

V skladu z določili Evropske komisije⁸ ter opredelitvijo organizacijske sheme izvajanja OP ESPR 2014–2020 so v izvajanje predmetnega OP vključeni številni partnerji in deležniki, ki so v veliki meri enaki kot tisti, ki so bili vključeni tudi v pripravo samega programa.

V odbor za spremljanje so poleg predstavnikov izvajalskih struktur programa: organa upravljanja (MKGP), posredniškega organa in organa za potrjevanje (ARSKTRP) ter revizijskega organa (MF) vključeni tudi predstavniki drugih ministrstev (MzI, MIZŠ, MK, MF, MGRT, MOP, MZZ, SVRK)⁹, inšpektorat (Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo), javna zavoda (ZRSVN, SURS, ZZRS), inštitut (NIB), predstavnik lokalne skupnosti (SOS), gospodarski in socialni partnerji (KGZS, OZS, GZS) ter nevladnih organizacij (ZPS, DPPVN, DOPPS, Morigenos, Greenpeace Slovenija, Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij).

V obdobju od začetka izvajanja programa do 31. 12. 2022 je bilo izvedenih 12. sej OzS. Na osnovi analize zapisnikov sej je razvidno, da se je vsaj ene izmed 12.sej udeležilo 56 različnih članov z glasovalno pravico. Tri seje so bile izvedene dopisno in v analizo niso zajete. Od 56 članov, je 30 žensk in 26 moških kar kaže na relativno enakomerno zastopanost obeh spolov. 9. sej v fizični obliki se je povprečno udeležilo 16 članov. Največ (22 članov) se je udeležilo prve seje, najmanj (12) pa 4. seje. Iz analize prisotnih članov je razvidna precejšnja fluktuacija članov, saj se je posamezen član udeležil le 2,7 seje (od devetih). Zgolj en član se je udeležil vseh sej.

Partnerstvo tako vključuje širok spekter partnerjev in deležnikov. Prevladujejo partnerji iz javnega sektorja (ministrstva, agencije in zavodi), ki so tudi prejemniki sredstev predmetnega programa v obliki javnih naročil.

Partnerji so vključeni tudi v pripravo poročila o napredku, ki ga MKGP pripravlja v sodelovanju s SVRK in se potrjuje na odboru za spremljanje OP EKP 2014–2020, ter v pripravo letnega poročila, ki ga obravnava in potrdi OzS.

Vmesno vrednotenje glede sestave članov odbora za spremljanje ugotavlja, da je partnerstvo široko in ustrezno glede na tematsko širino programa. Kljub temu pa je zaznati, da v odboru niso zastopani predstavniki ciljnih skupin programa – panožnih združenj upravičencev s področja sektorja morskega ribolova (zlasti malega gospodarskega ribolova), akvakulture ter lokalnih akcijskih skupin. Na osnovi tega je bilo že v preteklih vrednotenjih podano priporočilo, da se članstvo OzS razširi tudi z vključevanjem panožnih združenj in društev. OU je kot odgovor na priporočilo ugotovil, da uradno registriranih panožnih združenj v Republiki Sloveniji ni. Predstavniki KGZS so člani OzS. Za področje

⁸ Uredba 1303/2013/EU in Uredba 508/2014/EU.

⁹ Dne 24. 1. 2023 se je uveljavil spremenjeni Zakon o Vladi Republike Slovenije (ZVRS-J) s katerim se nekatera delovna področja prenašajo med ministrstvi, na novo pa se vzpostavljajo tri ministrstva. Glede na obdobje vrednotenja (do 31. 12. 2022) so v tem dokumentu uporabljeni nazivi Ministrstev kot so veljali v obdobju vrednotenja (leti 2021 in 2022).

CLLD pa je bila kot predstavnica imenovana tudi koordinatorka CLLD za podeželje in ribiška območja v Kabinetu ministra na MKGP. Smatramo, da bi bilo v prihodnje smiselno nadaljevati oz. okrepiti animacijo panožnih društev, v odbor za spremljanje pa (zlasti glede na uspešnost ukrepov povezanih s CLLD) tudi Društvo za razvoj slovenskega podeželja.

U 1	Iz sklepa o spremembah Sklepa o ustanovitvi, organizaciji, nalogah in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 z dne 24. 3. 2022 je razvidno, da ni prišlo do večje zastopanosti predstavnikov ciljnih skupin programa, in da so ti v trenutni sestavi OzS še vedno zastopani le posredno prek gospodarskih partnerjev (zbornic).
P 1	Pri sklicu in sestavi OzS za OP ESPR 2021–2027 je potrebno zagotoviti nabor predstavnikov ciljnih skupin programa, zlasti predstavnikov panožnih združenj malega gospodarskega ribolova, akvakulture ter lokalnih akcijskih skupin. To je pomembno zlasti zaradi izboljšanja in nenehne krepitve komunikacijskih kanalov v luči zagotavljanja uspešnega in učinkovitega izvajanja OP ESPR 2021–2027.

3.2 USPEŠNOST

Izvajalski strukturi OP ESPR 2014–2020 sta Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), ki nastopa v vlogi Organa upravljanja in Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja (ASKTRP), ki ima vlogo Posredniškega organa Organa upravljanja in Organa za potrjevanje. Vsi izvajalski organi so imenovani s sklepom Vlade Republike Slovenije. Vzpostavljena struktura upravljanja in procesi vodenja predstavljajo kontinuiteto iz preteklega programskega obdobja (2007–2013).

V letih 2021 in 2022 so se izvajalske strukture (zlasti Organ upravljanja) soočile s precejšnjimi izzivi. Prvi izziv predstavljajo kadri. Organ upravljanja se je v zadnjih dveh letih izvajanja soočil z veliko fluktuacijo zaposlenih. Posledično se je zamenjal večji delež nosilcev posameznih ukrepov kar predstavlja velik odtok specifičnega znanja in izkušenj izvajanja OP ESPR 2014–2020. Poleg fluktuacije je prišlo tudi do reorganizacije v strukturi resornega ministrstva kar je pomenilo, da se je celoten sektor za ribištvo prestavil iz Direktorata za gozdarstvo in lovstvo v okvir Direktorata za hrano in ribištvo. Za obdobje vrednotenja, zlasti za leto 2021 je pomemben vpliv predstavljala tudi epidemija COVID-19 in z njo povezani ukrepi kar je pomenilo vpeljavo dela na domu. Z vidika izvajanja programa pa so se stopnjevali pritiski za povečanje števila operacij in črpanja sredstev.

Po besedah izvajalcev programa (tako na strani Organa upravljanja kot Posredniškega organa), je sodelovanje med obema institucijama (MKGP in ARSKTRP) zgledno in utečeno. Komunikacija in po potrebi tudi koordinacija poteka operativno in se je (glede na obdobje do leta 2019) okrepila in izboljšala. Tak način sodelovanja je potrebno prenesti tudi v prihodnje programske obdobje.

Za izvajanje tehnične pomoči ima Organ upravljanja sistemiziranih 8 delovnih mest ter 2 na Posredniškem organu. Pri Organu upravljanja je v opazovanem obdobju zasedenih 7 delovnih mest, 1 oseba pa bo ekipo dopolnila v letu 2023. Enaka struktura kadra se bo prenesla tudi v izvajanje novega programa za obdobje 2021–2027, ki pa bo v celoti financirano iz nacionalnih sredstev.

Sprememba financiranja tehnične pomoči v prihodnjem programskem obdobju ima lahko dober učinek na zmanjšanje fluktuacije zaposlenih in optimizacijo pogojev dela. Po drugi strani pa obstaja nevarnost o povečanju obsega delovnih nalog zaposlenih, ki bodo izvajali program, tudi z delom, ki ni neposredno vezano na izvajanje programa. Organ upravljanja mora zagotoviti ustrezno število oseb, tranzicijo kadra in kvalitetno izvajanje programa. Zagotoviti je treba organizacijsko strukturo, ki bo takoj omogočila izvajanje prihodnjega programa z enako intenziteto kot zaključevanje trenutnega in da se težave iz začetka obdobja izvajanje OP ESPR 2014–2020 ne bodo ponovile. Organ upravljanja naj razišče smiselnost uporabe naslednji izboljšav na podlagi izkušenj v preteklosti:

- delovna mesta zaposlenih pri programskih strukturah morajo biti zanimiva in primerno plačana,
- kadri morajo biti strokovno ustrezni za izvajanje delovnih nalog,
- razmisliti o optimalnem številu oseb, ki izvajajo program,
- raziskati potencial posluževanja zunanje pomoči za pripravo določenih nalog (npr. metodologij, projektnih nalog, ipd.), ki jih je mogoče financirati iz naslova tehnične pomoči.

Pri izvajanju cikla operacij od prijave do zaključka operacije lahko v predmetnem programu ločimo tri različne načine izbora in spremljanja odobrenih operacij (brez ukrepov tehnične pomoči):

- v obliki javnih naročil – v ukrepih, kjer kot upravičenec nastopa MKGP, ki pripravi projektno nalogo in izpelje javno naročilo. Z izbranim izvajalcem je nato sklenjena pogodba, ali je izdana naročilnica, izvedeni storitvi nato sledi povračilo v višini 100 % upravičenih stroškov. Večinoma, vendar ne v celoti, so to predvsem ukrepi v okviru 1., 3., 5. in 6. PNU;
- v obliki javnih razpisov, ki jih pripravi MKGP, operativno (pregled in izbor vlog, obravnava zahtevkov za povračilo ter nakazilo sredstev) pa izvede ARSKTRP. Na osnovi izbora prejetih vlog se odobrenim operacijam izda odločba o dodelitvi sredstev. Po izvedeni naložbi (ali delih naložbe) se glede na predložena dokazila nato izplačajo sredstva. Večinoma, vendar ne v celoti, se v obliki javnih razpisov izvajajo ukrepi v okviru 1., 2. in 5. PNU;
- v obliki podpore izvajanju CLLD, kjer se financira izvajanje strategij LASR. Poleg financiranja samih LASR se na podlagi zahtevkov za povračilo, ki jih pregleda in potrди ARSTRP, financirajo tudi projekti, ki so jih na osnovi lastnih javnih pozivov izbrale LASR. Te projekte dokončno potrди ARSTRP, ki na osnovi zahtevkov tudi nakazuje sredstva. Na tak način se v celoti izvaja 4. PNU.

Glede na način izbora operacij se razlikuje tudi časovni potek. Najhitreje so odobrene operacije v okviru javnih naročil. Razlog za to je v zglednem sodelovanju med pristojnimi institucijami (koristniki ukrepa) ki zelo operativno oblikujejo projektno nalogo in nosilci ukrepov, ki izvedejo postopek. Do daljših obravnava vlog operacij pri posredniškem organu prihaja pri 4. PNU (podpora za tekoče stroške in animacijo LASR ter izbor operacij v okviru strategij LASR) ter ukrepov, ki se izvajajo preko javnih razpisov.

Ukrepi, ki se izvajajo preko javnih razpisov so z administrativnega vidika bistveno zahtevnejši kot tisti, ki se izvajajo v obliki javnih naročil. Za javne razpise (kot tudi za javna naročila) je potrebno najprej pripraviti ustrezne pravne podlage, zlasti nacionalno izvedbeno Uredbo o določitvi in izvajanju ukrepov ter tehnične pomoči, Nato je potrebno za vsak javni razpis pripraviti razpisno dokumentacijo ter sistem izvajanja uskladiti s posredniškim organom, ki mora pripraviti tudi ustrezno masko (vmesnik) v spletni aplikaciji za vnos vlog in spremljanje ter poročanje odobrenih vlog.

Ozko grlo predstavlja togost sistema izvajanja projektov preko javnih razpisov. Sistem izvajanja pri posredniškem organu je integriran v sistem izvajanja Programa razvoja podeželja. To v praksi pomeni da potekajo enaki procesi vnosa vlog v sistem, obravnave vlog ter komuniciranja kot za vlagatelje oz. upravičence Programa razvoja podeželja. Sistem obravnave vlog in zahtevkov za izplačilo temelji predvsem na administrativno-tehnični ustreznosti oz. popolnosti. Kot je bilo ugotovljeno v končnem poročilu vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letu 2019 težava ni v prijavnici, ki je relativno enostavna temveč v podpornih dokumentih, ki jih je potrebno predložiti prijavi ter zahtevkom za izplačilo. Po podatkih posredniškega organa se noben zahtevek ne posreduje v izplačilo brez zahteve za dopolnitev, kar proces časovno podaljša in predstavlja tudi administrativno obremenitev. Na tem področju sprememb ni bilo. Posredniški organ ima vpeljana dobro prakso odzivanja na večje število vlog ali zahtevkov. Ob takšnem pojavu se na ukrepe ESPR dodeli kadrovska pomoč.

Menimo, da je prilaganje originalnih dokumentov, ki so pridobljeni s strani uradnih javnih institucij nesmiselno in predstavlja nepotrebno administrativno breme za vse, ki so v ta proces vpleteni (posredniški organ s pozivom, upravičenec s pridobivanjem ter organ z izdajanjem). Predlagamo, da v okviru izvajanja prihodnjega programa, zahtevane podatke iz uradnih evidenc pridobi neposredno posredniški organ ob podaji soglasja upravičenca, ki je del vloge ali zahtevka. Tovrstni postopek je utečen tudi pri izvajanju ukrepov v okviru EKSRP, delno pa se ga posredniški organ poslužuje tudi že sedaj.

Preglednica 3 in Preglednica 4 prikazujeta napredovanje OP ESPR 2014–2020 proti ciljem na nivoju posameznega ukrepa in PNU, Preglednica 5 pa napredek programa v luči doseganja okvira uspešnosti.

Preglednica 3: Pregled stanja kazalnikov učinka v okviru izvajanja OP ESPR 2014–2020 za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Ciljna vrednost kazalnika učinka**	Število operacij, izbranih za podporo								Število zaključenih operacij			
				Do 31. 12. 2020	Realizacija (%)	V letu 2021	Realizacija (%)	V letu 2022	Realizacija (%)	Skupaj do 31. 12. 2022	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i	j=i/d*100	k=e+g+i	l=k/d*100	m	n=m/d*100	o	p=o/d*100
1	2	40.1.b–g, i	4	3	75,00	1	25,00	0	-	4	100,00	2	50,00	3	75,00
	4	32	12	0	-	4	33,33	6	50,00	10	83,33	1	8,33	5	41,67
		43.1 + 3	2	1	50,00	0	-	1	50,00	2	100,00	0	-	1	50,00
2	1	48.1.a–d, f–h	11	4	36,36	5	45,45	2	18,18	11	100,00	5	45,45	7	63,64
	3	48.1.e, i, j	1	1	100,00	2	200,00	1	100,00	4	400,00	1	100,00	2	200,00
		51	3	3	100,00	0	-	0	-	3	100,00	3	100,00	3	100,00
4	54	3	4	133,33	0	-	0	-	4	133,32	4	133,33	4	133,33	
3	1	77	2	5	250,00	0	-	2	100,00	7	350,00	5	250,00	5	250,00
	2	76	8	10	125,00	0	-	0	-	10	125,00	0	-	0	-
4	1	62.1.a	4	4	100,00	0	-	0	-	4	100,00	4	100,00	4	100,00
		63	4	4	100,00	0	-	0	-	4	100,00	4	100,00	4	100,00
		64	4	3	75,00	0	-	0	-	3	75,00	3	75,00	3	75,00
5	1	68	12	22	183,33	2	16,67	2	16,67	26	216,67	21	175,00	22	183,33
	2	69	14	6	42,86	2	14,29	1	7,14	9	64,29	5	35,71	5	35,71
6	1	80.1.a	2	2	100,00	0	-	0	-	2	100,00	1	50,00	1	50,00
		80.1.b	2	3	150,00	1	50,00	0	-	4	200,00	3	150,00	3	150,00
		80.1.c	1	2	200,00	0	-	0	-	2	200,00	1	100,00	1	100,00
Skupaj			89	77	86,52	18	20,22	16	17,98	111	124,72	63	70,79	79	88,76

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021

Vir podatkov: MKGP, marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 4: Pregled stanja dodeljenih in izplačanih sredstev v okviru izvajanja OP ESPR 2014–2020 za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Skupni javni prispevek** (EUR)	Do 31. 12. 2021					Do 31. 12. 2022				
				Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)		Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i=g/e*100	j	k=j/d*100	l	m=l/d*100	n=l/j*100
1	2	40.1.b–g, i	401.992,00	398.979,55	99,25	249.553,34	62,08	62,55	398.979,55	99,25	349.820,15	87,02	87,68
	4	32	260.000,00	124.307,90	47,81	31.764,00	12,22	25,55	241.831,56	93,01	184.983,97	71,15	76,49
		43.1 + 3	4.980.635,00	2.400.000,00	48,19	1.230.987,99	24,72	51,29	4.599.188,74	92,34	2.382.241,54	47,83	51,80
2	1	48.1.a–d, f–h	1.181.396,00	967.096,49	81,86	621.085,24	52,57	64,22	1.077.014,60	91,16	754.898,71	63,90	70,09
	3	48.1.e, i, j	1.281.976,00	539.729,45	42,10	282.841,57	22,06	52,40	1.265.372,27	98,70	834.799,86	65,12	65,97
		51	199.296,00	199.997,10	100,35	199.295,30	100,00	99,65	199.997,10	100,35	199.295,30	100,00	99,65
		54	98.700,00	88.200,00	89,36	88.200,00	89,36	100	88.200,00	89,36	88.200,00	89,36	100,00
3	1	77	2.369.011,00	1.508.620,59	63,68	1.508.620,59	63,68	100,00	1.768.620,59	74,66	1.706.059,32	72,02	96,46
	2	76	2.050.770,00	2.050.770,00	100,00	1.256.736,29	61,28	61,28	2.050.770,00	100,00	1.409.992,44	68,75	68,75
4	1	62.1.a	29.169,00	29.168,06	100,00	29.168,06	100,00	100,00	29.168,06	100,00	29.168,06	100,00	100,00
		63	7.538.297,00	7.031.202,72	93,27	4.696.173,72	62,30	66,79	7.875.288,96	104,47	5.905.299,68	78,34	74,99
		64	178.658,00	86.431,73	48,38	85.239,71	47,71	98,62	86.431,73	48,38	85.239,71	47,71	98,62
5	1	68	907.667,00	831.110,37	91,57	535.905,83	59,04	64,48	843.210,37	92,90	689.351,66	75,95	81,75
	2	69	3.750.568,00	3.705.757,77	98,81	1.494.379,98	39,84	40,33	3.798.120,82	101,27	2.647.519,27	70,59	69,71
6	1	80.1.a	328.693,00	328.680,20	100,00	156.879,80	47,73	47,73	328.680,20	100,00	292.116,80	88,87	88,88
		80.1.b	326.400,00	326.389,20	100,00	265.222,33	81,26	81,26	326.389,20	100,00	265.222,33	81,26	81,26
		80.1.c	129.446,00	128.869,82	99,55	56.777,58	43,86	44,06	128.869,82	99,55	92.823,70	71,71	72,03
7	/	/	2.646.306,00	2.646.306,00	100,00	1.781.112,02	67,31	67,31	2.646.306,00	100,00	2.128.508,82	80,43	80,43
Skupaj			28.658.980,00	23.319.616,95	81,66	14.569.943,35	50,84	62,26	27.752.439,57	95,43	20.045.541,32	69,95	72,23

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** Letno poročilo o izvajanju ESPR za leti 2021 in 2022; *** izbranih za podporo
Vir podatkov: MKGP, december 2022 in maj 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 3 in Preglednica 4 prikazujeta operacije, ki so bile vnesene v sistem za spremljanje Infosys do 31. 12. 2021 oz. do 31. 12. 2022 in prikazujeta samo ukrepe, ki so del OP ESPR 2014–2020 po njegovih zadnji (šesti) spremembi.

Vseh 17 ukrepov se izvaja, znotraj njih so opredeljene operacije, dodeljena sredstva pa se izplačujejo. Dva ukrepa (čl. 51 – Povečanje potenciala lokacij za akvakulturo in čl. 62.1.a – Pripravljalna podpora) sta v celoti zaključena, kar se odraža v 100 % realizaciji kazalnikov dosežka in izplačanih sredstev.

Pet ukrepov (čl. 48.1. e, i, j – Produktivne naložbe v okoljsko akvakulturo, čl. 54 – Akvakultura, ki zagotavlja okoljske storitve, čl. 77 – Zbiranje podatkov, čl. 68 – Ukrepi za trženje in čl. 80.1.b – Varovanje morskega okolja in trajnostna raba morskih obalnih virov) izkazuje preseganje kazalnika učinka.

Specifiko izvajanja predstavlja ukrep čl. 68 – Organizacija proizvajalcev, analiza trga, sledljivost ribiških proizvodov in promocijske kampanje, ki je glede na obseg in tematike razdeljen na štiri podukrepe od katerih se izvajata dva in sicer analiza trga (čl. 68.d) in promocijske kampanje (čl. 68.g), med tem ko sta bila preostale dva iz izvajanja OP ESPR 2014–2020 izvzeta.

Povprečna realizacija kazalnika učinka na presečni datum 31. 12. 2022 na nivoju celotnega OP znaša 106,73 %. Finančna slika na presečni datum izkazuje, da je bilo na nivoju celotnega OP operacijam dodeljenih 96,8 % (27.752.439,57 EUR) vseh razpoložljivih sredstev, izplačanih pa 69,95 % (20.045.541,32 EUR) vseh razpoložljivih, oziroma 72,23 % vseh dodeljenih sredstev. Če od vsote teh zneskov odštejemo sredstva za tehnično pomoč, ki predstavljajo sredstva za izvajanje in delovanje samega programa (do presečnega datuma vrednotenja ta sredstva predstavljajo 2.128.508,82 EUR izplačanih sredstev), je bilo upravičencem dodeljenih 96,5 % vseh razpoložljivih sredstev, izplačanih pa 68,9 % vseh razpoložljivih sredstev.

Iz Preglednice 4 je razvidno, da je bil pri treh ukrepih (čl. 51, 63 in 69) skupni javni prispevek operacij višji, kot jih je bilo na voljo v programu (od 0,35% do 1,45 %) vendar skupni upravičeni javni izdatki niso presegli tistih, predvideni v programu. To pomeni, da so podprti projekti izkazovali večji obseg stroškov kot je bila zmožnost programa, vendar se je razlika do celotne investicije finančno pokrila bodisi z večjim deležem drugih sredstev ali z manjšim deležem upravičenih stroškov kot je bilo sprva predvideno.

Ugotavljamo, da se je delež dodeljenih sredstev za operacije ter delež izplačanih sredstev glede na prejšnja obdobja vrednotenja (2019, 2021) bistveno izboljšal in se je delež rezerviranih in izplačanih sredstev za tehnično pomoč glede na rezervirana in izplačana sredstva za operacije bistveno zmanjšal kar je pokazatelj večje uspešnosti programa v obravnavanem obdobju.

Preglednica 5: Uspešnost programa OP ESPR 2014–2020 v luči okvira uspešnosti do 31. 12. 2022

PNU	Kazalnik	Cilj 2023*	Stanje na dan 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Stanje na dan 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e=d/c*100	f	g=f/c*100
1	Finančni (EUR)	5.642.627,00	1.512.305,33	26,80	2.917.045,66	51,70
	1.3 Število projektov dodane vrednosti, kakovosti, uporabe neželenega ulova in ribiških pristanišč, mest iztovarjanja, prodajalnih dvoran in zavetij	2	1	50,00	2	100,00
2	Finančni (EUR)	2.761.368,00	1.191.422,11	43,15	1.877.193,87	67,98
	2.2 Število projektov produktivnih naložb v akvakulturo	11	9	81,82	11	100,00
3	Finančni (EUR)	4.419.781,00	2.765.356,88	62,57	3.116.051,76	70,50
	3.2 Število projektov podpore za zbiranje, upravljanje in uporabo podatkov	2	6	300,00	7	350,00
	3.1 Število projektov izvajanja sistema Unije za nadzor, inšpekcijske preglede in izvrševanje	8	10	125,00	10	125,00
4	Finančni (EUR)	7.746.124,00	4.810.581,49	62,10	6.019.707,45	77,71
	4.1 Število izbranih strategij lokalnega razvoja	4	4	100,00	4	100,00
5	Finančni (EUR)	4.658.235,00	2.030.285,81	43,58	3.336.870,93	71,63
	5.3 Število projektov predelave	14	8	57,14	9	64,29
6	Finančni (EUR)	784.539,00	478.879,71	61,04	650.162,83	82,87
	6.2 Število projektov varovanja in izboljšanja znanja o morskem okolju	1	2	200,00	2	200,00

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021

Vir podatkov: MKGP, marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

V letu 2021 je bil od 13 kazalnikov okvira uspešnosti cilj za leto 2023 v celoti dosežen (ali presežen) pri štirih kazalnikih kar predstavlja tretjino vseh kazalnikov. Dva finančna kazalnika pa sta bila tik pod pragom realizacije.

V okviru 1. PNU je bila v letu 2021 dosežena projektna ciljna vrednost na polovici, med tem ko je realizacija finančne ciljne vrednosti na 26,8 %. Devet izvedenih operacij v okviru 2. PNU pomeni 81,8 % doseganje ciljne vrednosti, kar vpliva na 43,2 % realizacijo finančne ciljne vrednosti. Pri 3. PNU sta doseženi (in preseženi) obe projektni ciljni vrednosti, med tem ko finančni še ni dosežen (62,6 %). Pri 4. PNU je v celoti dosežena projektna ciljna vrednost, finančna pa je na 62,1 %. V okviru 5. PNU je projektna ciljna vrednost dosežena 57,1 %, finančna pa 43,6 %. Pri 6. PNU je projektni kazalnik presežen, finančna realizacija pa znaša 61 %.

V letu 2022 je bil od 13 kazalnikov okvira uspešnosti cilj za leto 2023 v celoti dosežen (ali presežen) pri šestih kazalnikih kar predstavlja več kot polovico vseh kazalnikov, kar predstavlja napredek glede na leto 2021.

V okviru 1. PNU je bila v letu 2022 v celoti dosežena projektna ciljna vrednost, med tem ko je bila realizacija finančne ciljne vrednosti na 51,7 %. V okviru 2. PNU se je do konca leta 2022 izvedlo 11 projektov kar pomeni 100 % doseganje zastavljenega cilja, med tem ko je finančna realizacija na 68 %. V okviru 3. PNU se je presežena projektna ciljna vrednost še okrepila, finančna pa dosegla 70,5 % realizacijo. Pri 4. PNU je projektna ciljna vrednost ostala nespremenjena, finančna pa povečala na 77,7 %. Število projektov v okviru 5. PNU se je v letu 2022 povečala za enega kar pomeni 64,3 % realizacijo, finančna realizacija pa predstavlja 71,6 %. Število projektov v okviru 6. PNU se ni spremenilo, se je pa povečala finančna realizacija in sicer na 82,9 %.

Z namenom izboljšanja uspešnosti OP ESPR 2014–2020 in s tem posledično doseganja ciljnih vrednosti sta vmesni vrednotenji izvedeni v letih 2019 in 2021 na osnovi ugotovitev podali več priporočil za zmanjšanje administrativnih bremen ter olajšanju oz. skrajšanju trajanja postopkov. V nadaljevanju povzemamo odziv organa upravljanja in/ali posredniškega organa na podana priporočila:

- Ob spremembi nacionalne izvedbene uredbe za ukrepe, ki se izvajajo z javnimi razpisi sta OU in posredniški organ pripravila spremembo, ki omogoča oddajanje vloge v celoti elektronsko, kjer je to mogoče glede na zahtevano dokumentacijo.
- Za uporabo poenostavljenih stroškov se OU ni odločil, saj gre za zelo širok nabor možnih stroškov, poleg tega pa bi sama priprava kataloga glede na število potencialnih vlagateljev predstavljala nesorazmerno visok strošek, ki pa še vedno ne bi zajemal vseh možnih stroškov glede na raznovrstnost naložb. Delna uporaba poenostavljenih stroškov je na voljo v okviru akvakulture ter CLLD. To priporočila ostaja aktualno v okviru oblikovanja uredb in načina dela posredniškega organa v okviru prihodnjega programskega obdobja.
- Aktivnosti na področju komuniciranja z upravičenci in ciljnimi skupinami programa, ki so jih izvedli OU, posredniški organ ter javna služba svetovanja v ribištvo so glede na prejšnja leta napredovale. Komunikacija je boljša in pretok informacij učinkovitejši.

- Na podlagi sprejetega sklepa, ki je nastal na pobudo LASR, da se odprta vprašanja v zvezi z posameznimi individualnimi projekti rešujejo pred oddajo vloge na ARSKTRP je prišlo zmanjšanja zamud in zavrženih projektov s strani posredniškega organa.

U 2	OU in posredniški organ sta upoštevala tista priporočila, ki so glede na terminski potek izvajanja OP izvedljiva in pomenijo takojšnjo spremembo in pohitritev posameznih postopkov.
P 2	V luči vzpostavljanja programskih struktur in postopkov v okviru priprave OP ESPR 2021–2027 priporočamo ponoven pregled podanih priporočil tako v vmesnem kot sprotnem vrednotenju ter z njimi seznaniti tudi druge pristojne organe.

U 3	Kot je bilo ugotovljeno že v končnem poročilu vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letu 2019 težava ni v prijavnici, ki je relativno enostavna temveč v podpornih dokumentih, ki jih je potrebno predložiti prijavi ter zahtevkom za izplačilo. Pomemben je tudi podatek, da noben zahtevek za izplačilo ne gre v proces izplačevanja brez poziva k dopolnitvi zahtevka. Dodatno težavo predstavlja več aplikacij za vnos podatkov. Med tem ko upravičenci vloge in zahtevke za izplačilo vnašajo v spletno aplikacijo E-kmetija, je nato potrebno ključne kazalnike ter določene vrednosti vnesti tudi v Informacijski sistem ESPRA. V praksi to pomeni dvojno delo ter zamude pri vnosu in s tem oteženo pregled Organa upravljanja nad dejanskim stanjem.
P 3	Prilaganje originalnih dokumentov, ki so pridobljeni s strani uradnih javnih institucij je zamudno in predstavlja nepotrebno administrativno breme za vse, ki so v ta proces vpleteni (posredniški organ s pozivom, upravičenec s pridobivanjem ter organ z izdajanjem). Predlagamo, da v okviru izvajanja prihodnjega programa, zahtevane podatke iz uradnih evidenc pridobi neposredno posredniški organ ob podaji soglasja upravičenca, ki je del vloge ali zahtevka. Tovrstni postopek je utečen tudi pri izvajanju ukrepov v okviru EKSRP, delno pa se ga posredniški organ poslužuje tudi že sedaj. V prihodnjem programskem obdobju je potrebno zagotoviti informacijsko rešitev, da se informacijska sistema e-kmetija in ESPRA povežeta na način, da se bodo relevantni vnosi iz e-kmetije neposredno uvažali v informacijski sistem ESPRA in tako ne bo prišlo do dvojnega dela in možnosti za človeško napako.

U 4	Priprava javnega razpisa je za vse programske strukture zahteven in dolgotrajen proces, ki zahteva pripravo ustreznih pravnih podlag, besedila javnega razpisa, prilagoditev aplikacije (e-kmetija) ter sistema prijave, podpore, izbora in poročanja.
P 4	Predlagamo, da v začetku izvajanja novega programskega obdobja Organ upravljanja in Posredniški organ skupaj pripravita koledar priprave razpisov. Prioritetno se naj pristopi k pripravi razpisov za ukrepe kjer je največ potencialnih upravičencev in katerih realizacija največ prispeva k okviru uspešnosti. Glede na izkušnje v programskem obdobju 2014–2020 (številne korekcije JR), je potrebno pred prvimi objavami JR v novem programskem obdobju v sodelovanju s ciljno skupino, pogoje in dokumentacijo pripraviti na način, da se kolikor se le da izogne morebitnim korekcijam JR v prihodnje.

U 5	Kljub temu da je po besedah Organa upravljanja za izvajanje nalog tehnične pomoči zaposlenih zadostno število oseb, je bilo tekom izvajanja OP ESPR 2014–2020 zaznati precejšnjo fluktuacijo zaposlenih in njihovo obremenjenost z drugimi delovnimi nalogami. To se je (zlasti v prvem obdobju programa) odražalo v nizki intenziteti izvajanja OP ESPR 2014–2020. V prihodnjem programskem obdobju plače zaposlenih na Organu upravljanja ne bodo financirane z naslova tehnične pomoči programa ampak iz nacionalnih sredstev.
P 5	Organ upravljanja mora zagotoviti ustrezno število oseb, tranzicijo kadra in kvalitetno izvajanje programa. Zagotoviti je potrebno organizacijsko strukturo, ki bo takoj omogočila izvajanje prihodnjega programa z enako intenziteto kot zaključevanje trenutnega in da se težave iz začetka obdobja izvajanja OP ESPR 2014–2020 ne bodo ponovile. Organ upravljanja naj razišče smiselnost uporabe naslednji izboljšav na podlagi izkušenj v preteklosti: <ul style="list-style-type: none"> • delovna mesta zaposlenih pri programskih strukturah morajo biti zanimiva in primerno plačana, • kadri morajo biti strokovno ustrezni za izvajanje delovnih nalog, • razmisliti o optimalnem številu oseb, ki izvajajo program, • raziskati potencial posluževanja zunanje pomoči za pripravo določenih nalog (npr. metodologij, projektnih nalog, ipd.), ki jih je mogoče financirati iz naslova tehnične pomoči.

U 6	Komunikacija predstavlja neprekinjen proces, ki ga je potrebno izvajati enako intenzivno tudi v premeru menjav kadrov na nivoju programskih partnerjev in novih/drugih upravičencev. Učinkovita in pravočasna izmenjava informacij lahko pomembno vpliva na obravnavo vloge, kot tudi časovni potek operacije, kar pa je neposredno povezano tudi z kazalniki doseganja ciljev na nivoju operativnega programa.
P 6	ARSKTRP kot posredniški organ mora še naprej stremeti k izboljšanju uporabniške izkušnje pri komuniciranju med strokovnimi delavci na eni, ter vlagatelji in upravičenci na drugi strani. To bo pomembno zlasti v prihodnji finančni perspektivi, kjer bodo pravice porabe sredstev za tehnično pomoč neposredno vezane na uspešnost izvajanja drugih ukrepov in s tem črpanja sredstev. Okrepljeno raven komuniciranja in izmenjava informacij, potrebnih za izvajanje programa med operativnimi izvajalci ukrepov na relaciji ARSKTRP in MKGP in obratno, je potrebno obdržati in prenesti tudi v prihodnje programsko obdobje.

3.3 KOMUNIKACIJA

Glede na obseg programa ESPR 2014–2020 in določila Uredbe EU, št. 1303/2013, je OU sprejel odločitev, da komunikacijska strategija ni potrebna. Izdelana pa so navodila za obveščanje in označevanje operacij, ki so dostopna na spletni strani programa. Ne glede na to se izvajajo določeni elementi interno sprejetih smernic komuniciranja. Glede na to, da komunikacijska strategija ne

obstaja, tudi ni na razpolago opredeljenih kazalnikov, na podlagi katerih bi lahko spremljali učinkovitost izvedenih komunikacijskih aktivnosti.

Komunikacijske aktivnosti, ki jih OU izvaja v okviru predmetnega programa, se v grobem osredotočajo na dve ciljni skupini, potencialne upravičence in širšo javnost (zlasti preko ukrepa čl. 68.g – Promocijske kampanje). Prvo predstavljajo potencialni upravičenci, torej prijavitelji projektov, katerim je treba predstaviti možnosti, ki jim jih ponuja predmetni operativni program. V ta namen so bile izvedene naslednje aktivnosti:

- izdelava celovite grafične podobe programa,
- izdelava in vzpostavitev spletne strani kot osrednjega informacijskega kanala za objavo vseh informacij, vezanih na program,
- izdelava tiskovin (celovite brošure in zloženek za posamezno PNU),
- izvedba delavnic in posvetov z namenom predstavitve posameznih javnih razpisov (po njihovi objavi).

Na osnovi izvedenih intervjujev s prijavitelji ocenjujemo, da je ribiški sektor (oz. ciljna skupina prijaviteljev) dobro seznanjen z ukrepi, ki so jim na voljo. Velik delež k temu prispeva KGZS, ki (najpogosteje prek e-pošte) obvešča potencialne prijavitelje o aktualnih javnih razpisih in je z njimi redno v stiku.

Ribičem je od meseca julija 2018 znova na voljo Javna služba svetovanja v ribištvu, ki poleg tega, da deluje kot strokovni povezovalni člen med MKGP in ribiči lahko nudi tudi informacije in pomoč pri prijavi na javne razpise.

Drugo ciljno skupino predstavlja širša javnost, za katero so organizirani dogodki ali kampanje z namenom, da se dvigne nivo poznavanja ribiškega sektorja oz. da se jo s promocijo odobrenih projektov spodbudi k nakupu (lokalnih) rib in ribjih izdelkov. V ta namen so bili v okviru ukrepa 68.g organizirani zlasti naslednji dogodki oz. aktivnosti:

- redna udeležba na sejmih (kmetijsko-živilski sejem AGRA in sejem Narava-zdravje),
- osveščanje o trajnostnih ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture,
- izvedba okrogle mize o pomenu razvoja akvakulture v RS,
- izvedba promocijske kampanje 'Najokusnejše zgodbe naših voda' in njena integracija v kampanjo 'naša super hrana'.

Izvajanje tovrstnih aktivnosti se delno pokriva tudi z izvajanjem ukrepa Promocijske kampanje (68. člen), kar je obravnavano v podpoglavju 5.5.5.

Pri komunikacijskih aktivnostih je potrebno omeniti tudi vse štiri vključene LASR, ki prispevajo veliko tako pri animaciji ciljnih skupin programa, preko izvajanih projektov pa tudi pri promociji samega ribiškega sklada.

U 7	<p>Ribičem je od meseca julija 2018 na voljo Javna služba svetovanja v ribištvu, ki deluje kot strokovni povezovalni člen med MKGP in ribiči.</p> <p>V več kot štirih letih delovanja javne službe svetovanja se je le-ta izkazala kot pozitiven prispevek v vzpostavitvi in ohranjanju komunikacije med ministrstvom kot Organom upravljanja ter upravičenci. Poudariti pa je potrebno da ta javna službe ne predstavlja projektne pisarne, ki bi upravičencem nudila administrativno podporo pri pripravi vlog in zahtevkov. Glede na vzpostavljen sistem, to ostaja zahtevna naloga upravičencev.</p>
P 7	<p>Predlagamo, da Javna služba svetovanja v ribištvu ohrani in po potrebi okrepi izvajanje naslednjih aktivnosti tudi v prihodnjem programskem obdobju:</p> <ul style="list-style-type: none">• je v stiku s potencialnimi prijavitelji,• organizira sestanke,• deluje kot povezovalni člen med OU in ribiči,• sodeluje na sestankih, povezanih z OP. <p>Z namenom izboljšanja komunikacije med ribiči in OU bi bila zaželeno tudi udeležba vodje svetovalne pisarne na sestankih odborov OzS.</p> <p>Če Javni pisarni za svetovanje v ribištvu ni možno povečati nabora delovnih nalog tudi za to področje, lahko to opravi zunanji izvajalec. V prihodnje je namreč potrebno upravičencem še bolj približati javne razpise, ter jim preko delavnic nuditi podporo pri pripravi vlog in zahtevkov za izplačilo. Korak v tej smeri je tudi krepitev komunikacije s ciljnim skupinami posameznih javnih razpisov, preveriti vstopne pogoje v naprej (že pred objavo javnega razpisa) in pravočasno pristopiti k pripravi projektov in svetovanju o potrebnih prilogah prijavnim vlogam.</p>

4 VREDNOTENJE UKREPOV

4.1 PRVA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Prva prednostna naloga Unije je namenjena spodbujanju okoljsko trajnostnega, z viri gospodarnega, inovativnega, konkurenčnega in na znanju temelječega ribištva. Ukrepi, ki jih je RS izbrala v okviru te prednostne naloge, prispevajo k dvema posebnima ciljema, in sicer:

- PC2: Varstvo in ohranjanje vodne biotske raznovrstnosti in ekosistemov;
- PC4: Povečanje konkurenčnosti in sposobnosti preživetja ribiških podjetij, vključno s flotami za mali priobalni ribolov, ter izboljšanje varnostnih in delovnih pogojev.

V okviru 1. PNU so po zadnjih spremembah v OP ESFR 2014–2020 vključeni trije ukrepi. Od tega se eden (v okviru PC2) izvaja v obliki javnih naročil, kjer je upravičenec MKGP, dva pa v obliki javnih razpisov (oba v okviru PC4):

- Varstvo in obnova morske biotske raznovrstnosti ter ekosistemov v okviru trajnostnih ribolovnih dejavnosti (člen 40.1.b–g, i);
- Zdravje in varnost (člen 32);
- Ribiška pristanišča, mesta iztovarjanja, prodajne dvorane in zavetja (člen 43.1 + 3).

V okviru ukrepov je bilo potrjenih skupaj 16 operacij (Preglednica 6). V letu 2021 najmanjšo realizacijo kazalnika učinka in finančnega kazalnika izkazuje ukrep *Zdravje in varnost (čl. 32)*, kjer je bilo potrjenih 33 % operacij in dodeljenih 12 % razpoložljivih sredstev. V letu 2022 je opaziti izboljšanje. Najmanjšo realizacijo kazalnika učinka v letu 2022 sicer še vedno izkazuje ukrep *Zdravje in varnost (čl. 32)*, kjer je bilo potrjenih 83 % operacij. Najmanjšo realizacijo finančnega kazalnika pa izkazuje ukrep *Ribiška pristanišča, mesta iztovarjanja, prodajne dvorane in zavetja (člen 43.1 + 3)*, kjer je bilo dodeljenih 48 % razpoložljivih sredstev.

Preglednica 8 prikazuje stanje ukrepov 1. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023. Glede na stanje izvajanja ukrepov in projektov v izvajanju, je v okviru 1. PNU projektna ciljna vrednost v letu 2021 dosežena zgolj 50 %, medtem ko je realizacija finančne ciljne vrednosti na 51,7 %. V letu 2022 je opazno bistveno izboljšanje, saj oba kazalnika kažeta 100 % izboljšanje – kazalnik vezan na projekte dodane vrednosti, kakovosti, uporabe neželenega ulova in ribiških pristanišč, mest iztovarjanja, prodajalnih dvoran in zavetij je dosežen, medtem ko je finančni kazalnik dosežen v 51,8 %.

Odobrene operacije v okviru 1. PNU prispevajo k doseganju kazalnikov rezultata (Preglednica 9). Kazalniki rezultata na podlagi zbranih podatkov do 31. 12. 2022 izkazujejo, da je v celoti dosežen en od petih kazalnikov (Ohranjeno število plovil privezanih v ribiških pristaniščih), vrednost treh je nič, en kazalnik pa je realiziran 25 %.

Preglednica 6: Število odobrenih operacij v okviru 1. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Ciljna vrednost kazalnika učinka**	Število operacij, izbranih za podporo								Število zaključenih operacij			
				Do 31. 12. 2020	Realizacija (%)	V letu 2021	Realizacija (%)	V letu 2022	Realizacija (%)	Skupaj do 31. 12. 2022	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i	j=i/d*100	k=e+g+i	l=k/d*100	m	n=m/d*100	o	p=o/d*100
1	2	40.1.b–g, i	4	3	75,00	1	25,00	0	-	4	100,00	2	50,00	3	75,00
	4	32	12	0	-	4	33,33	6	50,00	10	83,33	1	8,33	5	41,67
		43.1 + 3	2	1	50,00	0	-	1	50,00	2	100,00	0	-	1	50,00

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 7: Finančna realizacija v okviru 1. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Skupni javni prispevek** (EUR)	Do 31. 12. 2021					Do 31. 12. 2022				
				Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	h=g/d*100	i=g/e*100	Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i=g/e*100	j	k=j/d*100	l	m=l/d*100	n=l/j*100
1	2	40.1.b–g, i	401.992,00	398.979,55	99,25	249.553,34	62,08	62,55	398.979,55	99,25	349.820,15	87,02	87,68
	4	32	260.000,00	124.307,90	47,81	31.764,00	12,22	25,55	241.831,56	93,01	184.983,97	71,15	76,49
		43.1 + 3	4.980.635,00	2.400.000,00	48,19	1.230.987,99	24,72	51,29	4.599.188,74	92,34	2.382.241,54	47,83	51,80

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** Letno poročilo o izvajanju ESPR za leto 2021; *** izbranih za podporo;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 8: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 1. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PNU	Kazalnik	Cilj 2023*	Stanje na dan 31. 12. 2021	Realizacija	Stanje na dan 31. 12. 2022	Realizacija
a	b	c	d	e=d/c	f	g=f/c
1	Finančni (EUR)	5.642.627,00	1.512.305,33	26,80	2.917.045,66	51,70
	1.3 Število projektov dodane vrednosti, kakovosti, uporabe neželenega ulova in ribiških pristanišč, mest iztovarjanja, prodajalnih dvoran in zavetij	2	1	50,00	2	100,00

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 9: Kazalniki rezultatov v okviru 1. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PC	Kazalnik rezultatov	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)*	Zbirna vrednost do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Zbirna vrednost do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100
4	1.9.a – Sprememba števila poškodb in nesreč pri delu	število	2	0	0	0	0
	1.9.b – Sprememba deleža poškodb in nesreč pri delu glede na skupno število ribičev	%	1,7	0	0	0	0
	1.10 – Število ribičev vključenih v operacijo	število	15	3	20	5	25
	1.11 – Ohranjeno število plovil privezanih v ribiških pristaniščih	število	33	0	0	33	100
	1.12 – Povečano število plovil privezanih v ribiških pristaniščih	število	3	0	0	0	0

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in maj 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Izbrani ukrepi v okviru 1. PNU so usmerjeni v doseganje dveh tematskih ciljev (TC) skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast, kot jih opredeljuje 9. člen *Uredbe EU, št. 1303/2013*.

K uresničevanju TC 3 – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture prispevata dva ukrepa: čl. 32 in čl. 43.1 + 3 (oba PC 4). Ugotavljamo, da je izvajanje 1. PNU prispevalo h krepitvi slovenskih podjetij v sektorju morskega gospodarskega ribolova, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost, saj se bodo po zaključenih operacijah izboljšali pogoji za delo ribičem morskega gospodarskega ribolova.

En ukrep v okviru te PNU (čl. 40.1.b–g) prispeva k uresničevanju TC 6 – ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. Izvedeni projekti bodo prispevali k ciljem ohranjanja biotske raznovrstnosti in obvladovanju invazivnih tujerodnih vrst.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 1. PNU.

VARSTVO IN OBNOVA MORSKE BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI TER EKOSISTEMOV V OKVIRU TRAJNOSTNIH RIBOLOVNIH DEJAVNOSTI (člen 40.1.b–g, i)

Namen ukrepa

Ukrep se izvaja prek javnega naročanja. Cilj ukrepa je prispevati k večji zaščiti območij Nature 2000 in varovanih morskih območij.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

V obdobju izvajanja predmetnega OP se je v okviru ukrepa izkazala potreba po koriščenju sredstev za namene točke 1. a 40. člena: pobiranje odpadkov iz morja s strani ribičev, kot je odstranjevanje izgubljenega ribolovnega orodja in morskih odpadkov. Onesnaženje morskega okolja z odpadki kot prevladujočo obremenitev in pritisk opredeljuje tudi Načrt upravljanja z morskim okoljem 2017–2021. Omenjeni načrt tudi opredeljuje ukrepe za izboljšanje stanja kot so na primer ukrepi D10: TU3(1a) – Odstranjevanje ali čiščenje že obstoječih morskih odpadkov, D10: DU1(2a) – Vzpostavitev sistema zbiranja naključno ujetih odpadkov v ribiških mrežah in zbiranje odpadne ribiške opreme (»Fishing for Litter) in D10: DU3(2a) – Priprava načrta za okoljsko sprejemljivo ravnanje z odpadki iz dejavnosti gojenja školjk in ribogojnic.

V vmesnem vrednotenju izvedenem v letu 2019 je bil podan predlog, da se v luči priprave sprememb programa v omenjeni ukrep vključi tudi točka 1. a omenjenega člena ter se mu dodeli ustrezna sredstva.

V nadaljnjem izvajanju OP ESPR 2014–2020 se točka 1.a omenjenega člena ni vključila v ta ukrep. Tematiko tega ukrepa in s tem vezane aktivnosti izgubljenega ribolovnega orodja in morskih odpadkov sta naslavljal dva projekta v okviru mehanizma CLLD (4. PNU), saj so bile te vsebine prepoznane na lokalni ravni.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letu 2021 je bila podpisana pogodba za spremljanje tujerodnih vrst v obdobju 2021–2023. Izvajalec je Nacionalni inštitut za biologijo oz. morska biološka postaja Piran. Operacija se bo zaključila v oktobru 2023.

Od novembra 2022 je na voljo zaključno poročilo monitoringa habitatnih tipov Nature 2000 v Slovenskem morju (3. operacija, ki se je začela v letu 2020).

Izvedene študije oz. monitoringi so uporabljeni za spremljanje stanja, ki so potrebni za poročanje o stanju Natura 2000 območij po morski in habitatni direktivi. Poleg tega se izsledki uporabljajo tudi za pripravo ukrepov varstva narave, kot na primer za pripravo novega Programa upravljanja območij Natura 2000. Zbrani podatki so bili uporabljeni tudi kot ena izmed podlag pri pripravi Pomorskega prostorskega načrta. Na območjih, ki so predvidene kot potencial za razširitev zavarovanih območij na morju so se uporabili tudi za to da se je pokazalo da so tam habitati, ki so potrebni varovanja (npr. širitev krajinskega parka Strunjan).

V okviru izvajanja tega ukrepa so bile izvedene tudi komunikacijske aktivnosti za povečanje okoljske ozaveščenosti. Organizirane so bile delavnice z ribiči in školjkarji z namenom izmenjave informacij o pojavljanju invazivnih tujerodnih vrst. Pridobljeni rezultati v okviru študij so bili predstavljeni zainteresirani javnosti, zlasti ribičem, školjkarjem in upravljavcem zavarovanih območij.

Izvajanje tega ukrepa zaradi specifičnosti njegove vsebine (razumevanje bioloških procesov, specifične posameznih živalskih vrst) ni mogoče uspešno implementirati brez tesnega sodelovanja pristojnih institucij. Na eni strani je to MKGP oz. Sektor za ribištvo v vlogi Organa upravljanja, ki izvaja OP ESPR in pripravlja javna naročila z administrativno-tehničnega vidika, druga stran pa je pristojno Ministrstvo za varstvo narave (MOP) in predstavniki pristojnih institucij (npr. ZRSVN, NIB, ipd.), ki glede na strateške in akcijske podlage ki jih morajo uresničevati vedo kakšne storitve potrebujejo. V luči doseganja sinergij tako med institucijami kot v izpolnjevanju zavez do sprejetih strateških dokumentov in akcijskih načrtov je potrebno sodelovanje še okrepiti in zagotavljati kader, ki bo to izvajal.

ZDRAVJE IN VARNOST (člen 32)

Namen ukrepa

V okviru ukrepa je upravičencem (ribičem ali lastnikom ribiških plovil) omogočeno financiranje opreme, kar vodi v izboljšanje higienskih, zdravstvenih, varstvenih in delovnih pogojev.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Glede na to, da ta ukrep ni bil med finančno obsežnejšimi in da ni prispeval k doseganju mejnika v okviru uspešnosti za leto 2018, OU k njegovemu izvajanju ni pristopil prednostno. Na podlagi uredbe, sprejete 19. 6. 2020, je bil dne, 11. 9. 2020 objavljen prvi javni razpis . Predstavitev za potencialne upravičence je bila izvedena v Izoli dne 18. 9. 2020.

Glede na predhodno izvedene konzultacije in posvetovanje se je ob objavi javnega razpisa pričakovalo, da bo do konca izvajanja obdobja izvajanja programa izvedenih 10 operacij.

V letu 2019 je MGKP izvedel več posvetovanj s potencialnimi upravičenci, pri čemer so sodelovali z Javno službo svetovanja v ribištvu. Zaradi izkazanega interesa so s spremembo OP okrepili višino razpoložljivih sredstev na ukrepu in sicer iz prvotnih 133.333,00 EUR na 260.000,00 EUR.

Evalvatorska skupina pozdravlja intenziteto izvajanja tega ukrepa v letu 2019 in 2020, zlasti okrepitev komunikacijskih kanalov s potencialnimi upravičenci in reorganizacijo na nivoju Organa upravljanja. Ocenjujemo, da v kolikor bi na tak način pristopili k izvajanju ukrepa v prvih letih po sprejemu OP ESPR 2014–2020, bi to predstavljal pomemben signal za ciljno skupino upravičencev in morebiti spodbudil izvajanje tudi nekaterih drugih ukrepov.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

17. 9. 2021 je bil objavljen drugi javni razpis, v letu 23. 9. 2022 pa tretji. V izvajanju so štiri operacije. Ukrep se je pričel izvajati precej pozno, saj pred letom 2020 ni bilo pripravljenih niti pravnih podlag za objavo javnega razpisa.

Podprte operacije so pomembno podprle sektor. Dva projekta sta finančno obsežnejša (nad 80.000 EUR) kar je precej sredstev za obnovo in nadgradnjo ribiškega plovila ali nakup opreme. Tako se bodo obnovila plovila, ki so starejša od 50 let in bi po mnenju upravičencev brez tako obširne posodobitve verjetno prenehala z izvajanjem dejavnosti. Vsa podprta plovila so dvonamenska, saj dopolnilna dejavnosti (turizem) pomeni zelo pomemben vir zagotovitve lastnih sredstev in amortizacije.

Neposredne povezave med obnovo plovil oz. nakupom opreme in večjim ulovom ni. V letu ko sta bili dve večji plovili ki sta bili uspešni na javnem razpisu v obnovi je bilo zaznati upad iztovora na nacionalni ravni. Količina ulova je odvisna tudi od količine rib, vendar določeni upravičenci brez investicij najverjetneje ne bi več lovili rib, ali pa vsaj ne v takšnih količinah,, kar bi se odražalo v upadu ulova. Predmetni ukrep je tako posredno prispeva k ohranjanju ulova.

Ukrep Zdravje in varnost predstavlja edini ukrep OP ESPR 204–2020, ki realizira neposredno črpanje sredstev za ribištvo. Objava javnega razpisa in razpisni pogoji so primer dobrega sodelovanja med svetovalno pisarno za ribištvo in Organom upravljanja. Časovna dinamika objave prvega javnega razpisa v letu 2020 meče slabo luč na celoten program saj ključna ciljna skupina v prvem obdobju izvajanja programa ni bila v središču pozornosti.

RIBIŠKA PRISTANIŠČA, MESTA IZTOVARJANJA, PRODAJNE DVORANE IN ZAVETJA (člen 43.1 + 3)

Namen ukrepa

V okviru ukrepa lahko občine pridobijo financiranje v višini 100 % upravičenih stroškov za naložbe v ribiška pristanišča in mesta iztovarjanja.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

OU je v do konca leta 2019 v luči doseganja mejnikov okvira uspešnosti objavil tri javne razpise, na katere je vezal vsa razpoložljiva sredstva v okviru ukrepa. Žal se kljub izkazanemu interesu (tako v času priprave OP kot tudi na sestankih z upravičenimi občinami pred objavami posameznih javnih razpisov) na JR ni prijavila nobena občina.

V letu 2019 so se izvajali intenzivni pogovori z obalnimi občinami o pripravi in prijavi vlog za črpanje sredstev v okviru tega ukrepa. Interes je izkazala Občina Piran z investicijo v Seči ob kanalu sv. Jerneja vendar do oddaje vloge ni prišlo. V letu 2019 so objavili odprti javni razpis do prijave sredstev in v letu 2020 se je prijavila Občina Izola in za to operacijo (edino v okviru tega ukrepa) so dodelili sredstva. V okviru operacije se bo celovito obnovil izolski mandrač, ki bo prispeval k izboljšanim delovnim pogojev za ribiče. Operacija je izjemno infrastrukturno naravnana in poleg izboljšanja razmer za delo ribičev se bo financirala ureditev obale, tlaka in spremljajoče opreme.

Pri izvajanju tako intenzivno infrastrukturnih ukrepov, ki imajo uporabno vrednost tudi za druge ciljne skupine ali širše družbene namene je potrebno nameniti posebno pozornost temu, da so načrtovani in izvedeni na način, da zlasti izboljšujejo delovne pogoje in naslavlajo potrebe primarne ciljne skupine – ribičev.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

3. 12. 2021 je bil objavljen 5. javni razpis na katerega pa ni prispela nobena prijava. Pred objavo javnega razpisa so potekali pogovori z dvema zainteresiranima obmorskima občinama – Izola in Piran. Piran je v okviru javnega razpisa želel obnoviti Jernejev kanal. Zaradi težav pri odlaganju mulja in neuspeha pri pridobivanju dovoljenja ter neizpolnjevanju pogojev ohranjanja narave je občina od namere kandidature na javnem razpisu odstopila.

Posledično je občina Izola postala praktično edini možni upravičenec s pripravljeno projektno idejo. Zaradi njihove namere h kandidaturi je bila potrebna sprememba uredbe v delu ki določa koliko sredstev lahko posamezen upravičenec prejme v določenem programskem obdobju. Sprememba je bila ato vključena v 6. javni razpis, ki je bil objavljen dne 29. 4. 2021. Na javni razpis se je z obnovo južnega dela o Mandraču prijavila občina Izola.

V petem in šestem javnem razpisu je bil dodan tudi pogoj, da morajo prijavitelji predložiti zapisnik in izjavo o izvedenem sestanku z ribiči glede projekta obnove. Slednje služi kot dokaz, da je bil izveden posvet in da bo investicija odgovarjala njihovim potrebam. Tega pri prejšnjih javnih razpisih še ni bilo.

Pri izvedbi predmetnega ukrepa v letih 2021 in 2022 se je pomembno izkazala svetovalna pisarna za ribištvo. Odnosi med občino Izola oz. njenimi službami ter ribiči kot uporabniki investicije so bili slabi. Ustanovljena je bila delovna skupina kjer je vlogo mediatorja prevzela svetovalna pisarna za ribištvo, ki je pomembno vplivala na proces načrtovanja in na to da je bila investicija izvedena na način, da se ribičem izboljšajo pogoji za delo. V okviru druge operacije bodo tako nameščeni pontoni za lažji dostop na barke, zaboji za opremo, skalomet za večjo zaščito privezov, nov ledomat, visokotlačni čistilec, oprema za čiščenje nabrežja in drugo.

U 8	V okviru zadnje (šeste) spremembe OP se v okviru 1. PNU izvajajo trije ukrepi. Pri vseh so odobrene operacije. Intenziteta izvajanja se je v obdobju od 2020 do 2022 občutno okrepila in podprla ribiški sektor.
P 8	<p><u>Čl. 40.1.b–g</u>: V luči doseganja sinergij tako med institucijami kot v izpolnjevanju zavez do sprejetih strateških dokumentov in akcijskih načrtov je potrebno v prihodnje sodelovanje še okrepiti in zagotoviti kader, ki bo to izvajal.</p> <p><u>Čl. 32</u>: V prihodnje je potrebno z izvajanjem ukrepov, kjer so upravičenci neposredno ribiči pričeti že na začetku izvajanja OP, saj to ciljni skupini pošlje pomemben signal. Vzporedno je potrebno poskrbeti za ustrezno komunikacijo s ciljno skupino.</p> <p><u>Čl. 43.1+3</u>: V prihodnjem programskem obdobju se naj podpira infrastrukturne operacije, iz katerih je razvidna neposredna korist za ciljno skupino. Glede na zahtevnost postopkov pri načrtovanju tovrstnih investicij, pridobivanju ustreznih soglasij, dovoljenj, ipd. je treba pravočasno predstaviti možnosti ukrepov novega programskega obdobja potencialnim upravičencem (obalnim občinam) in preveriti njihove interese in predvsem zmogljivosti za črpanje sredstev. Zlasti zato da je za izvedbo infrastrukturnih gradenj na voljo dovolj časa.</p>

4.2 DRUGA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Druga prednostna naloga Unije je usmerjena v pospeševanje okoljsko trajnostne, z viri gospodarne, inovativne, konkurenčne in na znanju temelječe akvakulture. Ukrepi v okviru te prednostne naloge OP ESFR 2014–2020 prispevajo k trem posebnim ciljem, in sicer:

- PC2: Povečanje konkurenčnosti in sposobnosti preživetja ribiških podjetij, vključno z izboljšanjem varnostnih in delovnih pogojev, zlasti MSP;
- PC3: Varstvo in ohranjanje vodne biotske raznovrstnosti ter ukrepov ekosistemov, povezanih z akvakulturo, in spodbujanje akvakulture, gospodarne z viri;
- PC4: Spodbujanje akvakulture z visoko ravno varstva okolja, zdravja in dobrega počutja živali ter javnega zdravja in varnosti;

V okviru 2. PNU so v OP ESFR 2014–2020 vključeni štirje ukrepi. Z izjemo enega ukrepa (člen 51), ki se izvaja v obliki javnih naročil, se vsi ukrepi izvajajo prek javnih razpisov:

- Produktivne naložbe v klasično akvakulturo (člen 48.1.a–d, f–h);
- Produktivne naložbe v okoljsko akvakulturo (člen 48.1.e, i, j);
- Povečanje potenciala lokacij za akvakulturo (člen 51);
- Akvakultura, ki zagotavlja okoljske storitve (člen 54).

V okviru ukrepov je bilo potrjenih 22 operacij (Preglednica 10). Pri vseh štirih ukrepih je bilo v letu 2022 dosežena oz. v dveh primerih (člen 48.1.e, i, j in člen 54) celo presežena ciljna vrednost kazalnika učinka, ki se nanaša na število operacij, izbranih za podporo. Pri treh ukrepih (člen 48.1.e, i, j, člen 51 in člen 54) so bile ciljne vrednosti dosežene že v letu 2021 oz. presežene v dveh primerih. Finančna realizacija v letih 2021 in 2022 (Preglednica 11) kaže, da so skoraj vsa razpoložljiva sredstva tudi dodeljena (povprečno dodeljenih 94,9 % vseh razpoložljivih sredstev).

Preglednica 12 prikazuje stanje ukrepov 2. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023. Do presečnega datuma vrednotenja, 31. 12. 2022, je bilo v okviru 2. PNU izplačanih 1.877.193,87 EUR, kar pomeni 68 % finančno realizacijo glede na razpoložljiva sredstva v OP ESFR 2014–2020.

Odobrene operacije v okviru 2. PNU prispevajo k doseganju kazalnikov rezultata (Preglednica 13). Kazalniki rezultata na podlagi zbranih podatkov do 31. 12. 2022 izkazujejo, da je od sedmih kazalnikov dosežen en kazalnik. Vrednost enega (ustvarjena delovna mesta) je nič, en kazalnik izkazuje negativno vrednost, povprečna realizacija preostalih pa je približno 40 %.

Preglednica 10: Število odobrenih operacij v okviru 2. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Ciljna vrednost kazalnika učinka**	Število operacij, izbranih za podporo								Število zaključenih operacij			
				Do 31. 12. 2020	Realizacija (%)	V letu 2021	Realizacija (%)	V letu 2022	Realizacija (%)	Skupaj do 31. 12. 2022	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i	j=i/d*100	k=e+g+i	l=k/d*100	m	n=m/d*100	o	p=o/d*100
2	1	48.1.a–d, f–h	11	4	36,36	5	45,45	2	18,18	11	100,00	5	45,45	7	63,64
	3	48.1.e, i, j	1	1	100,00	2	200,00	1	100,00	4	400,00	1	100,00	2	200,00
		51	3	3	100,00	0	-	0	-	3	100,00	3	100,00	3	100,00
	4	54	3	4	133,33	0	-	0	-	4	133,32	4	133,33	4	133,33

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021

Vir podatkov: MKGP, marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 11: Finančna realizacija v okviru 2. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Skupni javni prispevek** (EUR)	Do 31. 12. 2021					Do 31. 12. 2022				
				Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Realizacija (%)	Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i=g/e*100	j	k=j/d*100	l	m=l/d*100	n=l/j*100
2	1	48.1.a–d, f–h	1.181.396,00	967.096,49	81,86	621.085,24	52,57	64,22	1.077.014,60	91,16	754.898,71	63,90	70,09
	3	48.1.e, i, j	1.281.976,00	539.729,45	42,10	282.841,57	22,06	52,40	1.265.372,27	98,70	834.799,86	65,12	65,97
		51	199.296,00	199.997,10	100,35	199.295,30	100,00	99,65	199.997,10	100,35	199.295,30	100,00	99,65
	4	54	98.700,00	88.200,00	89,3	88.200,00	89,36	100	88.200	100,00	88.200,00	89,36	100

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** Letno poročilo o izvajanju ESPR za leto 2021; *** izbranih za podporo

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 12: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 2. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PNU	Kazalnik	Cilj 2023*	Stanje na dan 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Stanje na dan 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e=d/c	f	g=f/c
2	Finančni (EUR)	2.761.368,00	1.191.422,11	43,15	1.877.193,87	67,98
	2.2 Število projektov produktivnih naložb v akvakulturo	11	9	81,82	11	100,00

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 13: Kazalniki rezultatov v okviru 2. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PC	Kazalnik rezultatov	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)*	Zbirna vrednost do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Zbirna vrednost do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100
2	2.1 – Sprememba obsega proizvodnje akvakulture	tone	100	45	45	45,1	45,1
	2.2 – Sprememba vrednosti proizvodnje akvakulture	1.000 EUR	160	86,5	54	87,35	54,6
	2.3 – Sprememba čistega dobička	1.000 EUR	27	-40,22	-149	-40,22	-149
	2.8 – Ustvarjena delovna mesta	FTE	4	0	0	0	0
	2.9 – Ohranjena delovna mesta	FTE	20	8	40	8	40
3	2.5 – Sprememba obsega proizvodnje v sistemu ponovnega kroženja vode	tone	80	14	17,5	24,24	30,3
4	2.7 – Objekti akvakulture, ki zagotavljajo okoljske storitve	število	2	3	150	3	150

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in maj 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Izbrani ukrepi v okviru 2. PNU so usmerjeni v doseganje treh tematskih ciljev skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast (*Uredba EU, št. 1303/2013*).

K uresničevanju TC 3 – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture ob zadnji spremembi OP prispeva en ukrep (člen 48.1.a–d, f–h). Ker se v okviru člena 48.1.a–d, f–h izvaja 11 operacij, lahko potrdimo, da izvajanje 2. PNU prispeva h krepitvi sposobnosti slovenskih podjetij v sektorju akvakulture, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost. Z izvajanjem treh operacij v okviru ukrepa produktivnih naložb v klasično akvakulturo (čl. 48.1.a-d, f-h), 2. PNU prispeva k povečanju proizvodnje, dodane vrednosti proizvodnje ter ohranjanju in ustvarjanju delovnih mest.

Dva ukrepa (člen 48.1.e, i, j in člen 54) prispevata k uresničevanju TC 6 – ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. V okviru obeh projektov je v izvajanju devet projektov, ki bodo prispevali k omejitvi dejavnosti, ki poslabšujejo stanje okolja, vključno z območji Natura 2000.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 2. PNU.

PRODUKTIVNE NALOŽBE V KLASIČNO AKVAKULTURO (člen 48.1.a–d, f–h)

Namen ukrepa

V okviru ukrepa lahko upravičenci pridobijo podporo za široko paleto naložb, povezanih s produktivnimi naložbami v akvakulturi (npr. diverzifikacijo proizvodnje, posodobitvami objektov, izboljšavami za dobro počutje živali, zaščito objektov pred plenilci, obnovo ribnikov ali lagun in razvojem dopolnilnih dejavnosti). Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so lahko gospodarske družbe, zadruge, samostojni podjetniki in nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

V okviru prvih štirih javnih razpisov (prvi objavljen dne 9. 6. 2017, četrti dne 4. 5. 2018) je skupaj prispelo devet prijavnih vlog petih različnih prijaviteljev. Vse vloge so bile (s strani vlagateljev) umaknjene zaradi neizpolnjevanja administrativnih zahtev (niso bile predložene vse zahtevane priloge), kar pomeni, da nobena vloga ni bila obravnavana na vsebinski ravni.

Po mnenju prijaviteljev je takrat največjo oviro pri prijavi projekta predstavlja pridobitev in predložitev zahtevane dokumentacije (največkrat so to soglasja, ki jih je v času objave javnega razpisa težko pridobiti), zato je dobrodošla novost od vključno 4. javnega razpisa dalje, da ni bilo roka za oddajo vlog, ampak so odprti do porabe sredstev. Pri tem je treba poudariti, da se javna sredstva lahko dodeljujejo le legalnim objektom, za kar pa so potrebna vsa ustrezna dovoljenja in soglasja v skladu z zakonodajo, kar za upravičence predstavlja obsežno administrativno breme.

Kot oviro pri prijavi na javni razpis so upravičenci navedli tudi obvezo k doseganju zadanih vrednosti kazalnikov rezultata, ki so jih opredelili v poslovnem načrtu. Vsi prijavitelji so za pomoč pri pripravi prijavnih vlog najeli zunanje strokovnjake.

Merila za izbor operacij v okviru ukrepa obsegajo 13 kriterijev, ki so skupaj ovrednoteni s 85 točkami. Minimalni prag za odobritev je prvotno znašal 24 točk. Glede na to, da gre za finančno najboljše

ukrep OP ESPR 2014–2020, ki se izvaja v obliki javnih razpisov (v OP na voljo 2,4 milijona EUR), in glede na to, da z upravičenimi stroški in cilji v največji meri odgovarja na potrebe sektorja, je OU konec leta 2018 pristopil k obsežnejšim korekcijam meril za izbor operacij. Poleg korekcij meril je sedaj nižji tudi minimalni prag za odobritev in znaša 19 točk. Kot upravičenci pa so dodana tudi velika podjetja.

V letu 2019 je bil, tudi na podlagi priporočil vmesnega vrednotenja, objavljen peti javni razpis (15. 2. 2019) odprtega tipa do porabe sredstev, na katerega so vezali 3.928.770,00 EUR. Javni razpis se je zaključil 2. 3. 2021, prispelo pa je 6 vlog. Iz tega sklopa so bile odobrene tri vloge. Izvajanje ukrepa se je v letih 2019 in 2020 okrepilo.

V letih 2019 in 2020 se je v primerjavi z leti 2017 in 2018 pojavilo večje povpraševanje potencialnih upravičencev. Žal se je zaradi počasnega črpanja in posledičnega nedoseganja mejnika uspešnosti izgubil velik del sredstev (približno 3 milijone EUR). Ukrepi v okviru 2. PNU se upravljajo celostno kar je pomembno zlasti v zadnjem obdobju izvajanja OP ESPR.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

Pozdravljamo fleksibilnost in prilagodljivost izvajanja ukrepa od leta 2021 dalje. Zlasti to, da se je v letu 2021 (4. 6. 2021) objavil tudi šesti javni razpis, ki projektom pripravljenim na takojšnjo izvedbo še omogoča finančno podporo, ki mora biti zaključena najkasneje v septembru 2023. To obdobje je vseeno relativno kratko, upoštevajoč da je življenjski cikel projekta ki vključuje pripravo vlog, njihov pregled in odobritev, izvedbo projekta, pripravo zahtevkov za izplačilo ter njihovo dejansko izplačilo dolgotrajen proces, ki lahko ogrozi uspešno izvedbo odobrenih projektov.

Pred objavo 6. javnega razpisa je prišlo do prerazporeditve sredstev ter korekcijo obdobja upravičenosti iz treh let na obdobje do 20. 9. 2023. V določeni meri je prišlo tudi do administrativnih poenostavitev, saj je oddaja vlog in zahtevkov mogoča zgolj v elektronski obliki.

13. 5. 2022 je bil objavljen 7. javni razpis na katerega so bila vezana vsa preostala sredstva (v višini 132.000 EUR). Red objavo javnega razpisa je bila narejena še zadnja prerazporeditev sredstev.

Kumulativno se v okviru ukrepa izvaja 11 operacij, v okviru katerih so se izvedle naložbe v akvakulturo kot so med drugim: nakup opreme, izgradnja nove valilnice, obnova objektov in vzpostavitev novih školjčič.

Glede na to da je v izvajanju še precejšnje število operacij, ki se morajo zaključiti (in biti izplačane) do septembra 2023, je potrebno vzdrževati redno komunikacijo na ravni skrbnika projekta – posredniški organ – upravičenci z namenom da ne bo prihajalo do zamud, ki bi ogrozile uspešno zaključevanje operacij oz. izplačevanje dodeljenih sredstev.

PRODUKTIVNE NALOŽBE V OKOLJSKO AKVAKULTURO (člen 48.1.e, i, j)

Namen ukrepa

V okviru ukrepa so, podobno kot pri prejšnjem ukrepu, upravičencem na voljo sredstva za produktivne naložbe v akvakulturo, vendar s to razliko, da so cilj ukrepa naložbe v zaprte sisteme v

akvakulturi. To so zlasti naložbe, ki zmanjšujejo negativne vplive na okolje ter izboljšujejo učinkovito rabo naravnih virov. Tovrstni sistemi vnovičnega kroženja vode bistveno zmanjšajo porabo vode in kemikalij. Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so gospodarske družbe, zadruge, samostojni podjetniki in nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Do konca leta 2020 je bilo objavljenih pet javnih razpisov. Na prvega (objavljen 7. 7. 2017) je prispela ena vloga, ki pa je bila zaradi administrativne nepopolnosti zavržena. Na drugi javni razpis (objavljen 20. 10. 2017) ni prispela nobena vloga, na tretjega (16. 2. 2018) pa ena, ki je bila tudi odobrena. Na četrti javni razpis (objavljen 27. 7. 2018) ni prispela nobena vloga.

Odobreni projekt v okviru tretjega javnega razpisa je podvojil kapaciteto proizvodnje pri upravičencu in ga investitor brez sofinanciranja naložbe ne bi mogel izvesti.

V letu 2019 je bil objavljen peti javni razpis (15. 2. 2019) odprtega tipa do porabe sredstev na katerega so vezali 2.122.142,00 EUR. Javni razpis se je zaključil 2. 3. 2021, prispeli pa sta 2 vlogi in obe sta bili odobreni.

Do večjega števila objav javnih razpisov odprtega tipa je prišlo zaradi korekcij meril. Skozi javne razpise so se zniževali minimalni pragovi za sofinanciranje in omilili vstopni pogoji za upravičence.

Na podlagi priporočil o nujnosti črpanja sredstev je OU sprejel odločitev, da se nabor upravičencev razširi tudi na velika podjetja. Vse spremembe so bile predhodno potrjene na sejah OzS ter korigirane v ustreznih pravnih podlagah.

Kot je ugotovljeno v socioekonomski analizi (kot del vmesnega vrednotenja objavljenega v letu 2019), je obstoječih upravičencev v Sloveniji izredno malo. Poraba razpoložljivih sredstev in doseganje kazalnikov učinka sta tako zelo odvisna od spodbujanja novih poslovnih subjektov. Zato je pomembno, da javni razpisi in celoten proces to karseda optimalno omogočajo.

Na osnovi korigiranih meril in upoštevajoč priporočil vrednotenja, so se korigirali prihodnji javni razpisi.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letu 2021 (4. 6. 2021) je bil objavljen šesti javni razpis v okviru katerem je bila odobrena ena operacija.

Pozdravljamo fleksibilnost in prilagodljivost izvajanja ukrepa v letu 2021. Zlasti to, da se je objavil tudi 6. javni razpis, čeprav na žalost ni prišlo do odobritve operacij. Pred objavo javnega razpisa so se, podobno kot pri ukrepu klasične akvakulture koregirala merila, zmanjšali pragovi za doseganje kazalnikov v projektih na 80 % brez finančne korekcije in kasneje na 50 % brez finančne korekcije. Pri posameznem javnem razpisu so se korigirala tudi razpoložljiva sredstva za posamezen javni razpis ter upravičeno obdobje za porabo sredstev glede na zaključevanje programa (september 2023).

V okviru ukrepa se bodo tako izvedle vsaj 4 operacije od katerih je sta dve že zaključeni. Glede na to da sta v izvajanju dve operaciji, ki se morata zaključiti (in biti izplačani) do septembra 2023, je potrebno vzdrževati redno komunikacijo na ravni skrbnika projekta – posredniški organ – upravičenci z namenom da ne bo prihajalo do zamud, ki bi ogrozile uspešno zaključevanje operacij oz. izplačevanje dodeljenih sredstev.

POVEČANJE POTENCIALA LOKACIJ ZA AKVAKULTURO (člen 51)

Namen ukrepa

Ukrep, ki se izvaja v obliki javnih naročil, je namenjen izvedbi študij in raziskav, ki določijo in kartirajo najprimernejša območja za razvoj akvakulture ob upoštevanju postopkov prostorskega načrtovanja. Hkrati določajo območja, kjer izvajanje dejavnosti akvakulture zaradi drugih varstvenih omejitev ni možno.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

V okviru ukrepa so se izvedle tri študije oz. raziskave o možnostih povečanja potenciala lokacij za izvajanje akvakulture.

V letu 2019 je prišlo do odobritve operacije Možnosti za povečanje potenciala lokacij za akvakulturo na celinskih površinskih vodah Republike Slovenije, v letu 2020 pa operacije Preveritev možnosti za povečanje potenciala za akvakulturo z rabo podzemnih vodah v Republiki Sloveniji. Obe operaciji sta se zaključili v letu 2021. Skupaj z prvo odobreno operacijo v letu 2018 (Povečanje potenciala lokacij za marikulturo na obali in v slovenskem morju) ukrep tako smiselno zaokrožuje raziskavo o povečanju potenciala lokacij za akvakulturo v Republiki Sloveniji na celini, morju in podzemnih vodah.

V celoti izveden ukrep prispeva k določitvi najprimernejših območij za razvoj tako sladkovodne akvakulture kot marikulture. Menimo, da bodo rezultati teh študij oz. kartiranje (ki bi jih sicer potrebovali že v času priprave obstoječega operativnega programa) ustrezna podlaga za ocenitev potenciala in možnosti za razvoj obeh sektorjev.

Po izvedenem kartiranju naj se s pomočjo nacionalnih sredstev pripravijo konkretni projekti za razvoj akvakulture, pristojna ministrstva pa naj med seboj uskladijo pripravo vseh potrebnih dovoljenj in soglasij. S tem naslavljam o enega ključnih problemov, s katerim se sooča OP – majhnost sektorja oz. omejenost možnosti (lokacij) za širjenje proizvodnje. To bi služilo kot priprava za črpanje sredstev v naslednjem programskem obdobju.

Uporabnost izvedenih študij in pridobljenih rezultatov je predvsem v luči podpore pri procesih načrtovanja, političnih odločitvah, privabljanju novih investicij ter popularizaciji dejavnosti. Zlasti v smeri, da se nove investicije usmerjajo na območja, identificirana kot primerna za dejavnost akvakulture.

Menimo, da so študije dobrodošel korak v smeri strateškega načrtovanja rabe prostora in predstavljajo dobro prakso tudi za druge sektorje in investicije. Izvedeni korak, ki bo tako služil za usmerjanje prihodnjih konkretnih investicij pomembno prispeva k zavedanju realnosti zmogljivosti

slovenskih voda – tako morskega akvatorija, celinskih vodotokov ter podzemnih voda. Glede na to da voda predstavlja izredno občutljiv naravni vir in da je zaradi tega v prostoru podvržena številnim različnim varstvenim režimom s spremljajočimi pogoji je dobrodošlo zavedanje kje in kakšen potencial se izkazuje v luči dejavnosti akvakulture.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letih 2021 in 2022 se ni izvajalo nobenih aktivnosti, saj je bila zadnja študija (potencial podzemnih voda) zaključena v letu 2020, zadnji zahtevek pa je bil plačan marca 2021.

Izsledki študij so bili v letih 2021 in 2022 uporabne tudi pri pripravi novega Operativnega programa za obdobje 2021–2027. Operiranje s konkretnimi podatki je pripomoglo k boljšem poznavanju dejanskih absorpcijskih zmoglosti novega ukrepa in s tem bolj realnem načrtovanju.

Rezultate vseh treh študij bi bilo v prihodnje treba ciljno diseminirati zainteresirani javnosti ter z njimi seznaniti predstavnike regionalnega in lokalnega razvoja z namenom zavedanja okoljskih zmoglosti in poznavanja (realnega) lokalnega in regionalnega razvojnega potenciala.

V letu 2023 bo se bodo na nivoju regij pričeli pripravljati regionalni prostorski načrti, ki bodo po načrtih končani do konca leta 2026. Omenjene študije lahko predstavljajo eno izmed potrebnih strokovnih podlag za umeščanje potencialnih obratov za akvakulturo. Določitev potencialnih lokacij in njihova umestitev v regionalne prostorske načrtih kot v naprej določene sprejemljive lokacije lahko potencialnim investitorjem olajša delo in pohitri postopke potrebne za izvedbo investicije in eventualno črpanje sredstev ESPR. To je pomembno zlasti v luči tranzicije proizvodnje ribiških produktov v zaprte sisteme in zagotavljanje trajnostnega vira pridelave hrane.

AKVAKULTURA, KI ZAGOTAVLJA OKOLJSKE STORITVE (člen 54)

Namen ukrepa

Ukrep je namenjen razvoju metod v akvakulturi, ki so združljive s posebnimi okoljskimi potrebami glede na upravljalvske zahteve območij Nature 2000 in stroški, povezani s ohranjanjem in razmnoževanjem vodnih živali za ohranjanje in obnovo biotske raznovrstnosti. Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so pravne in fizične osebe, ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov.

Sprva je bil ukrep namenjen kot preventivni ukrep zaradi omejitev, ki jih območja Natura 2000 predstavljajo za proizvodnjo školjk, nato pa se je zaradi pomanjkanja interesa na morju oz. večjih potreb v akvakulturi izvedel korektivni ukrep in se usmeril na kormorane.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Prvi javni razpis je bil objavljen v letu 2018 (dne 15. 6. 2018), ki je bil namenjen nadomestilu za izgube prihodka iz dejavnosti akvakulture na območjih Nature 2000 zaradi kormoranov, na katerega so bila razpisana vsa razpoložljiva sredstva.

OU je na peti seji OzS korigiral merila za izbor operacij in zmanjšal minimalni prag točk s 6 na 5.

Predlagamo, da OU na osnovi korigiranih meril objavi prenovljeni javni razpis ter tako nadaljuje z izvajanjem ukrepa.

V letu 2019 je bil dne 30. 8. 2019 objavljen drugi javni razpis za akvakulturo, ki zagotavlja okoljske storitve. Razpisanih je bilo 60.000,00 EUR sredstev. Na javni razpis sta prispeli dve vlogi in obe sta bili odobreni.

Na ukrepu se tako v okviru dveh javnih razpisov izvajajo, oziroma so bila izplačana nadomestila za štiri projekte dveh upravičencev. Pravzaprav gre za letna nadomestila.

Ugotavljamo, da se kljub korigiranim merilom krog upravičencev ni razširil. Glede na kontinuiran interes in dinamiko izvajanja ukrepa predlagamo, da se ukrep v enaki intenziteti izvaja še naprej, neporabljeni, oziroma nedodeljena sredstva (ob upoštevanju dinamiki približno 44.000,00 EUR letno) pa prerazporedi na katerega izmed ukrepov produktivnih naložb v akvakulturi v okviru 2. PNU.

Ugotovitve vrednotenja OP ESFR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

Dne 11. 5. 2021 je bila odobrena peta operacija, ki za upravičenca predstavlja tretje zaporedno letno nadomestilo, vendar je bila operacija nato prekinjena zato se ne upošteva v zbirnih podatkih. Skupno število odobrenih operacij v okviru tega ukrepa tako znaša 4 operacije.

V okviru izvedenega ukrepa sta bila tako podprta dva upravičenca, ki so jima bila izplačana sredstva za izvajanje upravljaljskih zahtev na območjih Natura 2000.

V prvi verziji OP ESFR 2014–2020 je bilo za izvedbo ukrepa na voljo 200.000 EUR. Znesek se je nato ob spremembah prepolovil na 100.000 EUR, upoštevajoč absorpcijsko sposobnost upravičencev ukrepa. Sredstva bodo v celoti porabljena.

U 9	V okviru 2. PNU gre za nabor štirih ukrepov na področju akvakulture. Po izvedbi vmesnega vrednotenja so se v ukrepih, ki se izvajajo v obliki javnih razpisov prilagodila merila za izbor operacij, izvedle določene administrativne poenostavitve ter ponovno objavili javni razpisi. Zaznati je občuten napredek pri številu operacij v izvajanju, dodeljevanju ter črpanju sredstev.
P 9	<u>Čl. 48.1.a–d, f–h</u> : Glede na to, da so v izvajanju še štiri operacije, ki se morajo zaključiti (in biti izplačane) do septembra 2023 je potrebno vzdrževati redno komunikacijo na ravni skrbnika projekta – posredniški organ – upravičenci z namenom da ne bo prihajalo do zamud, ki bi ogrozile uspešno zaključevanje operacij oz. izplačevanje dodeljenih sredstev. <u>Čl. 48.1.e, i, j</u> : Glede na to, da je sta v izvajanju še 2 operaciji, ki se morata zaključiti (in biti izplačani) do septembra 2023 je potrebno vzdrževati redno komunikacijo na ravni skrbnika projekta – posredniški organ – upravičenci z namenom da ne bo prihajalo do zamud, ki bi ogrozile uspešno zaključevanje operacij oz. izplačevanje dodeljenih sredstev. <u>Čl. 51</u> : Rezultate vseh študij bi bilo potrebno ciljno diseminirati zainteresirani javnosti ter predstavnikom regionalnega in lokalnega razvoja z namenom zavedanja okoljskih zmožnosti in poznavanja (realnega) lokalnega in regionalnega razvojnega potenciala.

U 9	<p>V okviru 2. PNU gre za nabor štirih ukrepov na področju akvakulture.</p> <p>Po izvedbi vmesnega vrednotenja so se v ukrepih, ki se izvajajo v obliki javnih razpisov prilagodila merila za izbor operacij, izvedle določene administrativne poenostavitve ter ponovno objavili javni razpisi. Zaznati je občuten napredek pri številu operacij v izvajanju, dodeljevanju ter črpanju sredstev.</p>
	<p>Poleg tega je potrebno s študijami seznaniti pripravljavce načrtovanih regionalnih prostorskih načrtov ki lahko predvidijo prostorsko umestitev potencialnih lokacij za akvakulturo.</p> <p><u>Čl. 54:</u> Glede na kontinuiran interes in dinamiko izvajanja ukrepa predlagamo, da se ukrep v enaki intenziteti izvaja tudi v prihodnjem programskem obdobju.</p>

4.3 TRETJA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Tretja prednostna naloga Unije vsebuje ukrepe, ki spodbujajo izvajanje skupne ribiške politike. Ukrepa v okviru te prednostne naloge prispevata k dvema posebnima ciljema, in sicer:

- PC1: Izpopolnitev in pridobitev znanstvenih spoznanj ter izboljšanje zbiranja in upravljanja podatkov;
- PC2: Podpiranje spremljanja, nadzora in izvrševanja, izboljšanje institucionalnih zmogljivosti ter učinkovita javna uprava brez povečanega upravnega bremena.

V tretjo prednostno nalogo Unije sta vključena dva ukrepa, oba se izvajata v obliki javnih naročil:

- Zbiranje podatkov (člen 77);
- Nadzor in izvrševanje (člen 76).

Oba ukrepa se izvajata, kar pomeni, da so bila izvedena javna naročila ter potrjene operacije. Pri obeh ukrepih je bilo potrjeno več operacij kot prvotno načrtovanih (Preglednica 14), v okviru obeh je bilo izplačanih približno 70 % razpoložljivih sredstev (Preglednica 15).

Stanje ukrepov 3. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023 (Preglednica 16) kaže, da sta bila že v letu 2021 v okviru 3. PNU dosežena in presežena oba projektna cilja. Finančna realizacija glede na razpoložljiva sredstva na presečni dan znaša 70,5 %.

Odobrene operacije v okviru 3. PNU prispevajo k doseganju kazalnikov rezultata (Preglednica 17). Kazalniki rezultata na podlagi zbranih podatkov izkazujejo, da sta bila dva kazalnika dosežena že v letu 2021, pri čemer se je dosežena vrednosti enega kazalnika (3.A.1) v letu 2022 še okrepila in je več kot 4-krat presežena.

Preglednica 14: Število odobrenih operacij v okviru 3. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Ciljna vrednost kazalnika učinka**	Število operacij, izbranih za podporo								Število zaključenih operacij			
				Do 31. 12. 2020	Realizacija (%)	V letu 2021	Realizacija (%)	V letu 2022	Realizacija (%)	Skupaj do 31. 12. 2022	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i	j=i/d*100	k=e+g+i	l=k/d*100	m	n=m/d*100	o	p=o/d*100
3	1	77	2	5	250,00	0	-	2	100,00	7	350,00	5	250,00	5	250,00
	2	76	8	10	125,00	0	-	0	-	10	125,00	0	-	0	-

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021

Vir podatkov: MKGP, marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 15: Finančna realizacija v okviru 3. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Skupni javni prispevek** (EUR)	Do 31. 12. 2021					Do 31. 12. 2022				
				Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Realizacija (%)	Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d * 100	i=g/e* 100	j	k=j/d*100	l	m=l/d * 100	n=l/j* 100
3	1	77	2.369.011,00	1.508.620,59	63,68	1.508.620,59	63,68	100,00	1.768.620,59	74,66	1.706.059,32	72,02	96,46
	2	76	2.050.770,00	2.050.770,00	100,00	1.256.736,29	61,28	61,28	2.050.770,00	100,00	1.409.992,44	68,75	68,75

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** Letno poročilo o izvajanju ESPR za leto 2021; *** izbranih za podporo

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 16: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 3. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PNU	Kazalnik	Cilj 2023*	Stanje na dan 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Stanje na dan 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e=d/c	f	g=f/c
3	Finančni (EUR)	4.419.781,00	2.765.356,88	62,57	3.116.051,76	70,50
	3.2 Število projektov podpore za zbiranje, upravljanje in uporabo podatkov	2	6	300,00	7	350,00
	3.1 Število projektov izvajanja sistema Unije za nadzor, inšpekcijske preglede in izvrševanje	8	10	125,00	10	125,00

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 17: Kazalniki rezultatov v okviru 3. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PC	Kazalnik rezultatov	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)*	Zbirna vrednost do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Zbirna vrednost do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100
1	3.B.1 – Povečanje deleža izpolnjevanja zahtev po podatkih	%	10	10	100	10	100
2	3.A.1 – Število ugotovljenih hudih kršitev	število	4	16	400	18	450
	3.A.2 – Iztovarjanje, ki je bilo predmet fizičnega nadzora	%	5	1**	12,5***	2**	22,2***

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021; **Ciljna vrednost je bila dosežena le v letih 2017 in 2022; ***Realizacija je preračuna glede na število let v katerih je bil cilj dosežen glede na skupno število let izvajanja OP ESPR 2014–2021

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in maj 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Izvajanje ukrepov 3. PNU v celoti prispeva k uresničevanju TC 6 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. Dosedanje izvajanje obeh ukrepov ustrezno prispeva h krepitvi pomorskega nadzora in izvajanju skupne ribiške politike.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 3. PNU.

ZBIRANJE PODATKOV (člen 77)

Namen ukrepa

Ukrep je namenjen zbiranju, upravljanju in uporabi podatkov za namene znanstvenih analiz ter izvajanju skupne ribiške politike. Omogoča izvajanje nacionalnih in drugih večletnih programov vzorčenja staležev in spremljanje ribolova na morju. Ukrep je obveza vseh držav članic EU.

Za izvajanje ukrepa morajo države članice pripraviti večletne načrte po določilih 10. člena Uredbe EU, št. 1380/2013, pripravljene na podlagah, ki jih predpiše EU. OU ukrep izvaja v tesnem sodelovanju z Zavodom za ribištvo Slovenije, ki pripravlja in izvaja delovne načrte.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Ciljna vrednost kazalnika učinka bo do konca programa presežena, saj bodo namesto dveh triletnih programov izvedli osem delovnih načrtov.

Izvajanje ukrepa prispeva k izpopolnitvi in pridobitvi znanstvenih spoznanj ter izboljšanju zbiranja in upravljanja podatkov tako na nacionalni kot evropski ravni, ki na ta način periodično spremlja stanje skupne ribiške politike. Menimo, da bodo pridobljeni podatki uporabljeni tudi v procesu priprave programa v naslednji finančni perspektivi in tako prispevali k izboru relevantnih področij podpore.

V letu 2019 se je izvajal dvoletni delovni načrt, ki je bil pripravljen leta 2017 ter tudi potrjen s strani Komisije z izvedbenim sklepom. Poleg tega je bil v letu 2019 poslan Komisiji nacionalni delovni načrt Republike Slovenije za zbiranje podatkov v sektorjih ribištva in akvakulture v obdobju 2020–2021.

V letih 2019 in 2020, so se tako kot v preteklih letih zbirali biološki, ekonomski in socialni podatki. Te podatke je na podlagi javnega naročila zbiral Zavod za ribištvo Slovenije.

Zaradi sprememb načina dela (posledice epidemije Covid – 19) je bila v letu 2020 fizična udeležba slovenskih predstavnikov na strokovnih konferencah nemogoča. Posledično bo na ukrepu ostalo neporabljenih nekaj sredstev zaradi zmanjšanja potnih stroškov.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letu 2021 se je izvajal delovni načrt 2020–2021, ki je bil sprejet z izvedbenim sklepom komisije za leto 2019. Tega leta so se zbirali socialni in ekonomski podatki, biološki podatki, podatki o ribolovni dejavnosti po oddelkih, ki so bili v skladu z sprejetimi načrti. V letu 2021 se je pripravil tudi delovni načrt za obdobje 2022–2024.

Te podatki so bili poleg poročanja komisiji uporabni tudi kot vhodni podatek za izvedbo socioekonomske analize sektorja, ki je bila pripravljena v okviru priprave novega operativnega programa za obdobje 2021–2027.

V letu 2022 se je pričel izvajati delovni načrt za obdobje 2022–2024. V tem obdobju se je nadaljeval trend konferenc na daljavo, razen oktobra 2022, ko je bil v Ljubljani organizirani dvodnevni koordinacijski sestanek MEDITS in so za to nastali tudi stroški.

Ukrep v celoti izvaja Zavod za Ribištvo preko javnega pooblastila. Sistem deluje učinkovito, sodelovanje med obema institucijama je zgledno.

NADZOR IN IZVRŠEVANJE (člen 76)

Namen ukrepa

Ukrep je namenjen podpori izvajanju sistema EU za nadzor in inšpekcijske preglede. Podpora je namenjena nakupu, namestitvi in razvoju tehnologij, opreme in komponent za namen izvajanja nadzora. Ukrep se izvaja v obliki javnih naročil.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Ukrep je z vidika doseganja tako finančnih kazalnikov kot kazalnikov učinka eden uspešnejših. Do presečnega datuma je bilo odobrenih že osem projektov, dodeljena so bila že vsa sredstva, izplačana pa skoraj tretjina. Z vidika doseganja ciljev realizacija ukrepa ni ogrožena.

Izvajanje ukrepa je Republiki Sloveniji omogočilo posodobitev nadzorne opreme (terminalov, tehtnic, vozil, telekomunikacijske opreme ter plovil). Okrepile so se strokovne kompetence obstoječega kadra, saj so se zaposleni udeležili več usposabljanj in strokovnih izmenjav. Pomembno je, da je na podlagi izvedenih projektov prišlo do usklajevanja in povezovanja nadzornih sistemov različnih nadzornih in varnostnih služb (npr. inšpekcije in luške kapitanije), kar pomembno vpliva na izboljšanje plovne varnosti, nadzora in odzivnosti.

Javne službe, s katerimi OU sodeluje pri izvajanju ukrepa, bi si v prihodnje želele tudi kritja operativnih stroškov in povečanja kadrovske kapacitete, kar pa v okviru ukrepa ni možno.

V letu 2019 so se izvedle predvsem aktivnosti, vezane na vzpostavitev t.i. flux povezave z Evropsko Komisijo, ki omogoča direktno povezavo in izmenjavo podatkov med protokoli informacijskih sistemov. Poleg tega se je izvedel nakup opreme za potrebe inšpektorata in ribičev, zlasti VMS oddajnikov, prenosnikov, meril za merjenje mrežnih očes, e-kolesa, tablični računalniki ter bočni propeler za plovilo ribiške inšpekcije.

Do konca izvajanja OP ESPR so se v skladu z akcijskim načrtom vzpostavile tri zaposlitve od tega dve na inšpektoratu ter ena na MKGP.

V letu 2020 se je zaradi ukrepov vezanih na epidemijo COVID-19 izvedlo manj aktivnosti v primerjavi z letom 2019. Izvedla so se javna naročila za nakup strojne in programske opreme za potrebe

inšpektorata ter povezljivost treh informacijskih sistemov (inforib, informacijski sistem inšpektorata ter informacijski sistem uprave za pomorstvo).

Do konca izvajanja OP ESPR se pričakuje porabo pretežnega dela razpoložljivih sredstev. Sodelovanje med institucijami potrebnimi za izvedbo ukrepa (inšpektorat, Uprava za pomorstvo) je zgledno.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

Neposredni koristnik tega ukrepa je pomorska inšpekcija. Izvajanje ukrepa je potekalo v zglednem sodelovanju z inšpektorji, ki so prispevali vsebinski opis opreme, ki jo potrebujejo pri svojem delu. Vodja ukrepa je nato preveril upravičenost stroškov v skladu z uredbo in nato pristopil k pripravi javnega naročila in nakupa opreme.

V letu 2021 je bila izvedena prenova ter vzdrževanje programske opreme NPO Inforib, dobavljena sistemska strojna in programska oprema za nadzor morskega ribištva ter izvedena nadgradnja programske opreme za elektronsko izpolnjevanje in pošiljanje podatkov iz ribolovnih ladijskih dnevnikov. Dobavljen jin montiran je bil tudi grelni modul na inšpekcijskem plovilu. Vzpostavljena je bila povezava med informacijskim sistemom Uprave RS za pomorstvo in sistemom za satelitsko spremljanje ribiških plovil (VMS) in izdelana študija za uporabo avtomatskih naprav za tehtanje in etiketiranje v pristaniščih. V sklopu akcijskega načrta je bila za obdobje 9 mesecev na MKGP vzpostavljena ena zaposlitev.

V letu 2022 je bil poleg nakupa programske opreme kupljen tudi VMS satelitski terminal za ribiško plovilo ter izvedena kontrola sistema VMS ter plombiranje terminalov na plovilih za namen dokazovanja v primeru ne zabeleženega dostopa do notranjosti terminalov.

Do konca izvedbe ukrepa se načrtuje izvedba dodatnih dveh javnih naročil v okviru katerih se načrtuje koriščenje razpoložljivih finančnih sredstev. Sredstva bodo namenjena nadgradnji in vzdrževanju sistema Inforib in eNIS, kritje plač dveh zaposlenih na inšpektoratu nakup tehtnic za ribiče, za inšpekcijsko plovilo se bo dobavila dodatna opreme (zmogljivi računalniki, antene, za vzpostavitev FLUX sistema).

Del nerazporejenih finančnih sredstev se bo prerazporedil na druge ukrepe.

U 10	Oba ukrepa se izvajata dobro, težav ni, sodelovanje med institucijami je zgledno in uspešno. Kazalniki učinka in rezultata so doseženi, finančna realizacija pri ukrepu Zbiranje podatkov bo nižja od pričakovane.
------	--

4.4 ČETRТА PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Četrta prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 4. PNU) – povečanje zaposlovanja in ozemeljske kohezije – se v celoti izvaja po pristopu CLLD – tj. lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost. Ukrepi znotraj te prednostne naloge so namenjeni financiranju priprave in izvajanja strategij lokalnega razvoja lokalnih akcijskih skupin, ki sredstva črpajo tudi iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo.

Vsi trije ukrepi znotraj 4. PNU (Pripravljalna podpora (člen 62.1.a), Izvajanje strategij lokalnega razvoja (člen 63), Dejavnosti sodelovanja (člen 64)) prispevajo k prvemu posebnemu cilju – PC1: spodbujanje gospodarske rasti, socialne vključenosti in ustvarjanja novih delovnih mest ter podpiranja zaposljivosti in mobilnosti delovne sile v obalnih in celinskih skupnostih, ki so odvisne od morskega gospodarskega ribolova in akvakulture, vključno z diverzifikacijo dejavnosti v sektorju morskega gospodarskega ribolova in drugih sektorjih pomorskega gospodarstva.

Izvajajo se vsi trije ukrepi v okviru 4. PNU (Preglednica 18). Pri vseh ukrepih so projekti podprti in v izvajanju, sredstva so dodeljena, izplačila so bila izvedena pri vseh treh ukrepih (Preglednica 19).

Preglednica 20 prikazuje stanje ukrepov 4. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023. Do presečnega datuma vrednotenja je v celoti dosežena projektna ciljna vrednost, med tem ko je finančna realizacija ukrepa na 77,7 %.

Odobrene operacije v okviru 4. PNU prispevajo k doseganju kazalnikov rezultata (Preglednica 21). Kazalniki rezultata na podlagi zbranih podatkov do 31. 12. 2022 izkazujejo, da je presežena vrednost kazalnika ohranjenih delovnih mest, povprečna realizacija kazalnikov rezultata na nivoju 4. PNU pa znaša 60 %.

Preglednica 18: Število odobrenih operacij v okviru 4. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Ciljna vrednost kazalnika učinka**	Število operacij, izbranih za podporo								Število zaključenih operacij			
				Do 31. 12. 2020	Realizacija (%)	V letu 2021	Realizacija (%)	V letu 2022	Realizacija (%)	Skupaj do 31. 12. 2022	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i	j=i/d*100	k=e+g+i	l=k/d*100	m	n=m/d*100	o	p=o/d*100
4	1	62.1.a	4	4	100,00	0	-	0	-	4	100,00	4	100,00	4	100,00
		63	4	4	100,00	0	-	0	-	4	100,00	4	100,00	4	100,00
		64	4	3	75,00	0	-	0	-	3	75,00	3	75,00	3	75,00

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** OP ESFR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021

Vir podatkov: MKGP, marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 19: Finančna realizacija v okviru 4. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Skupni javni prispevek** (EUR)	Do 31. 12. 2021					Do 31. 12. 2022				
				Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)		Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i=g/e*100	j	k=j/d*100	l	m=l/d*100	n=l/j*100
4	1	62.1.a	29.169,00	29.168,06	100,00	29.168,06	100,00	100,00	29.168,06	100,00	29.168,06	100,00	100,00
		63	7.538.297,00	7.031.202,72	93,27	4.696.173,72	62,30	66,79	7.875.288,96	104,47	5.905.299,68	78,34	74,99
		64	178.658,00	86.431,73	48,38	85.239,71	47,71	98,62	86.431,73	48,38	85.239,71	47,71	98,62

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** Letno poročilo o izvajanju ESFR za leto 2021; *** izbranih za podporo

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 20: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 4. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PNU	Kazalnik	Cilj 2023*	Stanje na dan 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Stanje na dan 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e=d/c	f	g=f/c
4	Finančni (EUR)	7.746.124,00	4.810.581,49	62,10	6.019.707,45	77,71
	4.1 Število izbranih strategij lokalnega razvoja	4	4	100,00	4	100,00

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 21: Kazalniki rezultatov v okviru 4. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PC	Kazalnik rezultatov	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)*	Zbirna vrednost do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Zbirna vrednost do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100
1	4.1 – Ustvarjena delovna mesta	FTE	25	10	40	12	48
	4.2 – Ohranjena delovna mesta	FTE	70,2	10	14,2	78,61	112
	4.3 – Ustanovljena podjetja	število	10	2	20	2	20

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in maj 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Vsi ukrepi, ki se izvajajo v okviru 4. PNU, prispevajo k uresničevanju TC 8 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnost delovne sile. V projekte LASR se vključujejo predstavniki ribičev in sladkovodne akvakulture. S tem posledično spodbujajo in ohranjajo zaposlitev na lokalni ravni in razvijajo inovativne pristope in izdelke, ki bodo pripomogli h krepitvi prepoznavnosti in dvigu dodane vrednosti lokalnega območja.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 4. PNU.

PRIPRAVLJALNA PODPORA (člen 62.1.a)

Namen ukrepa

Pripravljalna podpora je namenjena povrnitvi stroškov za operacije priprave strategij lokalnega razvoja, ki jih pripravijo lokalne akcijske skupine.

Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020 opredeljuje način izvajanja pristopa CLLD v tem obdobju. Na osnovi sporazuma lokalne akcijske skupine pripravijo strategije in opredelijo vire financiranja. Posledično so LAS lahko vključeni v več različnih skladov (Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski sklad za razvoj podeželja in Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo). Glede na prevladujoči delež financiranja strategij se skladno z zakonodajo določi vodilni sklad, iz katerega se financirajo tekoči stroški in animacija. SVRK je kot pripravljavec partnerskega sporazuma koordiniral poenotenje smernic za izdelavo strategij vseh lokalnih akcijskih skupin ne glede na vodilni sklad. Koordinacijski odbor CLLD je opravil pomembno delo pri poenotenju pravil posameznih skladov (priprava enotne nacionalne zakonodaje in vseh ostalih spremljajočih dokumentov, navodil in smernic), ki je vodila v hitro pripravo in potrditev lokalnih akcijskih skupin in strategij lokalnega razvoja. Strategije lokalnih akcijskih skupin, ki vključujejo tudi sklad ESPR, so bile potrjene oktobra 2016, kar je manj kot pol leta po potrditvi OP ESPR 2014–2020 s strani EK. Če pri tem upoštevamo še dejstvo, da so se morale lokalne akcijske skupine (formalno) znova ustanoviti, ocenjujemo, da je bila časovna dinamika priprave strategij ustrezna in ni predstavljala ovire pri koriščenju sredstev.

Strategije so skladne z vsemi operativnimi programi, iz katerih črpajo sredstva, saj so morali pri pripravi poleg skladnosti upoštevati tudi specifične posameznih skladov, intervencijsko logiko in načrtovanje. Ugotavljamo, da gre za nov pristop in velik preskok glede na predhodno programsko obdobje, in ga ocenjujemo kot ustreznega, zlasti v luči povečanja možnosti za doseganje sinergij med posameznimi skladi.

OU je v rednem stiku z LASR, ki so vključene v predmetni OP. Poleg zgledne komunikacije, visoke stopnje pripravljenosti za sodelovanje in proaktivnosti (tako na ravni OU kot pri LASR) se OU s posamezno LASR srečuje na rednih sestankih, na dva meseca pa organizirajo skupne posvete, sestanke ali delavnice.

V OP ESPR 2014–2020 so vključene naslednje lokalne akcijske skupine:

- Lokalna akcijska skupina Istre,
- Lokalna akcijska skupina Dolina Soče,

- Lokalna akcijska skupina Gorenjska košarica,
- Lokalna akcijska skupina Posavje.

Izmed štirih vključenih LASR, je ESPR vodilni sklad pri enem LASR, to je – Lokalna akcijska skupina Istre. Na območju Republike Slovenije v programskem obdobju 2014–2020 deluje 37 lokalnih akcijskih skupin, kar pomeni, da je v koriščenje sredstev ESPR vključena dobra desetina vseh.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

V okviru ukrepa pripravljalne podpore so bili vključenim lokalnim akcijskim skupinam povrnjeni stroški za pripravo strategij. Sredstva so bila do presečnega datuma vrednotenja v celoti izplačana, kazalnik učinka (štiri strategije) je dosežen.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

Ukrep je zaključen, cilji doseženi in se ne bo več izvajal.

IZVAJANJE STRATEGIJ LOKALNEGA RAZVOJA (člen 63)

Namen ukrepa

V okviru ukrepa se financirata dva sklopa operacij. Prvi sklop so projekti, ki se izvajajo na podlagi javnih pozivov LASR v okviru strategij lokalnega razvoja, drugi sklop pa predstavlja povračilo tekočih stroškov delovanja in animacije lokalnih akcijskih skupin.

Ob 5. spremembi OP ESPR 2014–2020 z dne 9. 9. 2020, so se 4. PNU dodatno povečala sredstva in sicer v višini 1.079.457 EUR na skupno vrednost 7.746.124 EUR.

Projekti, ki se izvajajo na podlagi javnih pozivov v okviru strategij lokalnega razvoja

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Proces odobritve projektov v okviru tega člena je zapleten in glede na trenutne postopke tudi dolgotrajen. Prvi korak je objava javnega poziva na nivoju LASR, na katerega nato prispejo prijave. LASR so v fazi od objave javnega poziva do roka za oddajo v položaju, ko v skladu z določili svojega delovanja izvajajo animacijo – torej nudijo podporo in informacije o javnem pozivu. Animacijo izvajajo sicer tudi pred objavo poziva, vendar je po objavi še toliko intenzivnejša in ciljno usmerjena. Hkrati se zaradi obsežnosti prijavnih vlog s svetovanjem in nudenjem podpore prijaviteljem lahko hitro znajdejo v položaju, ki lahko vodi v konflikte interesov.

Vodilni partnerji vključenih LASR ugotavljajo, da so prijavitni obrazci glede na razpoložljiva sredstva, ki jih lahko prejme upravičenec, preobsežni, prezahtevni in neprilagojeni ciljni skupini. So nerazumljivi in pomanjkljivi. Postopku »od spodaj navzgor« bi morali biti ustrezno prilagojeni tudi postopki in ne (znova) narejeni po kopitu večjih naložbenih projektov. Pri pozivih LASR upravičenci predstavljajo manjša podjetja, ki pogosto nimajo izkušenj s prijavi in si ne predstavljajo, kakšni postopki jih čakajo. Obsežna dokumentacija in trajanje postopkov velikokrat ne odtehtata (možnih) pridobljenih

sredstev, zato upada tudi interes za prijavo, kar predstavlja dodaten izziv za vodilne partnerje LASR na področju animacije.

Po prejetju prijavnih vlog vodilni partner LASR vloge administrativno in vsebinsko pregleda. Administrativno in vsebinsko ustrezne vloge nato posreduje na ARSKTRP v potrditev. ARSKTRP po prejemu vlog opravi preverjanje le-teh v skladu z določili Uredbe EU št. 508/2014, Uredbe o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014–2020 (Ur. l. RS št. 42/15 s spremembami) in ostale veljavne zakonodaje ter vsebinsko ustrezne in popolne vloge potrdi z odločbo. Tak postopek je potreben, ker lokalne akcijske skupine nimajo funkcije posredniškega organa, ki lahko pravno formalno edini potrdi projekte.

ARSKTRP pri pregledu prejetih vlog ugotavlja, da so te velikokrat administrativno nepopolne. Eden od razlogov je po mnenju agencije tudi ta, da LASR opravijo premalo kritičen pregled in zaradi vpetosti v lokalno okolje odločitev o zavrnitvi prenesejo na ARSKTRP. Posredovanje administrativno popolnih vlog na PO prispeva k hitrejši obravnavi oz. potrditvi prispelih vlog.

Ocenjujemo, da podvajanje procesov vsekakor ni učinkovito in vodi v dolgotrajno obravnavo vlog ter tako podaljšuje čas od oddaje projektne vloge do odobritve.

Zaradi povečanja sredstev na predmetnem ukrepu so se posledično povečala tudi sredstva posameznih LASR za izvajanje projektov CLLD. Organ upravljanja je na novo dodeljena sredstva razdelil med vse štiri LASR na osnovi posebne metodologije, ki je temeljila na uspešnosti porabe dodeljenih sredstev glede na izvajanje projektov posameznega LASR. Sredstva so bila tako dodeljena sorazmerno glede na višino odobrenih sredstev na podlagi izdanih odločb o potrditvi operacij CLLD za obdobje od potrditve Strategije LASR do vključno 30. 9. 2019.

Z izjemo LASR Gorenjska košarica, ki bo v letu 2021 objavil še en javni poziv za izbor projektov v skupni vrednosti 90.000,00 EUR, so vsi ostali LASR že rezervirali vsa dodeljena sredstva.

Izvajanje večjega števila projektov ter s tem tudi boljšega črpanja sredstev je mogoče tudi rezultat izboljšanje komunikacije med posredniškim organom (ARSKTRP) ter LASR, kar je omililo večino identificiranih administrativnih težav in posledičnih zamud, ki so bile identificirane v vmesnem vrednotenju v letu 2019. Okrepljena komunikacija in sprotno reševanje potencialnih težav, medsebojno obveščanje LASR o poteku postopkov in dobrih praksah je pomembno prispevala k bolj optimalnem izvajanju ukrepa ob sicer nespremenjenih pogojih, saj se le-ti zaradi delegiranih uredb komisije ne morejo spremeniti. Vloge, ki prihajajo v potrditev k posredniškemu organu so bolj popolne, zato tudi samo potrjevanje vlog poteka hitreje, kar se tudi odraža v večjem številu odobrenih projektov.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

Do presečnega datuma vrednotenja se je v okviru ukrepa (brez operacij za tekoče stroške in animacijo t. i. sredstva za delovanje LASR), izvedlo 54 operacij. Od tega:

- 18 v okviru LASR Istra,
- 17 v okviru LASR Dolina Soče,
- 6 v okviru LASR Gorenjska košarica in

- 13 v okviru LASR Posavje.

Izvedeni projekti so do presečnega datuma vrednotenja ustvarili 10 novih delovnih mest, ohranili 10 delovnih mest ter ustanovili 2 podjetji. Vsekakor pa ti kazalniki v zadostni meri ne odražajo realne slike oz. ne merijo celotnega (zlasti posrednega) doprinosa podprtih projektov. Ocenjujemo, da tovrsten tip projektov pomembno prispeva k ustvarjanju dodane vrednosti na območju delovanja LASR in krepitvi medsektorskega povezovanja. Projekti so zaradi svoje usmerjenosti in večjega sodelovanja različnih partnerjev močno prisotni na območju preko izrazitih komunikacijskih aktivnosti (prisotnost na tržnicah, demonstracijski dogodki, delavnice, ipd.) kar ima poleg doseganja kazalnikov pomemben vpliv tudi za promocijo sektorja, programa in ribjih izdelkov.

V letih 2021 in 2022 so vsi LASR dokazali, da imajo zadostne kapacitete za absorpcijo dodatnih sredstev, ki so bila dodeljena ukrepu ob zadnjih spremembah. Glede na uspešnost črpanja sredstev ESPR preko mehanizma CLLD in z njim povezanimi učinki priporočamo, da ta mehanizem ostane eden ključnih stebrov OP ESPR tudi v prihodnji finančni perspektivi.

V okviru ukrepa je bil potrjen širok spekter projektov z diverzifikacijo aktivnosti, usmerjenih zlasti k ustvarjanju novih delovnih mest in dodajanju vrednosti ribiških proizvodov.

Povračilo tekočih stroškov delovanja in animacije lokalnih akcijskih skupin

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Operativno izvajanje strategij LASR z vidika dokazovanja stroškov in priprave zahtevkov za povračilo sredstev za LASR predstavljajo veliko administrativno breme. Osebe, ki je za polni delovni čas zaposleno pri vodilnem partnerju LASR izključno za opravljanje nalog LASR, mora dokazilom o izplačilu plače prilagati tudi časovnico z opisom nalog na dnevni ravni ter v fizični obliki prilagati dokazila o izvedenem delu. Stroški dela morajo biti tudi enakomerno razporejeni med animacijo in tekoče stroške, kjer je interpretacija določenega izdatka lahko tudi različna, kar vodi v zmanjšane vrednosti potrjenih (in povrnjenih) izdatkov. Razlike med stroški, ki jih LASR uveljavlja v obliki zahtevka, in izplačanimi sredstvi gredo v breme vodilnega partnerja. Dodatno težavo predstavlja nedostopnost kontrolorjev na ARSKTRP (nedostopnost direktnih telefonskih števil in e-naslovov), ki pregledujejo zahtevek, kar ne omogoča osebnega stika. To vodi v korespondenco zgolj prek uradnih dopisov za dopolnitev, kar ne le podaljša čas izplačila sredstev, ampak predstavlja tudi dodatno administrativno breme.

V 12. poglavju strategij obravnavanih LASR je opisan sistem spremljanja in vrednotenja, kjer je kot poseben mejnik naveden datum 31. 12. 2018. To pomeni, da LASR predvidevajo v letu 2019 izvesti vmesna vrednotenja. Do priprave predmetnega poročila je bilo vmesno vrednotenje izvedeno pri enem izmed štirih LASR (LASR Posavje).

Predlagamo, da se vmesna vrednotenja LASR izvedejo na način, ki vključuje tudi vnovično izvedbo socioekonomske analize kot podlage za opredelitev absorpcijske sposobnosti črpanja možnih dodatnih sredstev iz naslova ESPR. Izvedena vrednotenja morajo vsekakor pokrivati vse sklade, ki so vključeni v njihove strategije.

V obdobju 2019 – 2021 so bila izvedena vrednotenja vseh štirih LASR, ki izvajajo tudi projekte LASR. Nobeno vrednotenje ne vključuje socioekonomske analize kot podlage za opredelitev absorpcijske sposobnosti črpanja. Glede na število projektov v izvajanju je očitno absorpcijska sposobnost kljub temu zadostna za porabo dodatno dodeljenih sredstev. Med posameznimi vrednotenji je zaznati precejšnje razlike, od bolj skopih poročil o doseganju kazalnikov do poglobljenih raziskav z uporabo različnih metod. Na podlagi izvedenih vrednotenj ni prišlo do sprememb strategij LASR ali drugih občutnejših sprememb v delovanju.

Priporočamo, da bi v prihodnje vmesnemu vrednotenju strategij CLLD namenili več pozornosti in teže. Ob pripravi bolj celostnega in enovitega pristopa (evalvacijskih vprašanj), bi bili lahko rezultati vrednotenja bolj uporabni in vplivali na izboljšanje ali okrepitev nadaljnjega dela. Glede na spremembe izvajanja mehanizma CLLD, ki se obetajo v prihodnji perspektivi je to toliko bolj pomembno.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letu 2021 se je situacija glede predhodno opisanih težav pri upravičevanju stroškov izboljšala. Še vedno administracija in poročanje delovanja LASR zahteva nerazumno veliko časa, ki bi bil lahko sicer bolj koristno uporabljen. Še vedno se pojavljajo operativne težave pri priznavanju upravičenih stroškov. Dogaja se, da zahtevke enega projekta ali LASR-a ne pregleduje vedno isti kontrolor kar vodi v nepoznavanje specifik projekta in zavračanje predhodno priznanih stroškov in ponovna dokazovanja in pojasnjevanja.

V prihodnjem programskem obdobju je potrebno zagotoviti administrativno razbremenitev ob hkratnem zagotavljanju revizijske sledi in ustreznega nadzora. Za osebe, ki so 100 % zaposlene na projektu je nesmiselno da izpolnjujejo časovnice ampak poročajo preko kazalnikov vezanih na delovanje samega LASR-a. Prav tako je v prihodnje smiselno oblikovati katalog stroškov na enoto (npr. za izvedbo delavnice, dogodkov, ipd.).

Ključni vezni člen med LASR in posredniškimi organom je nosilka ukrepa pri Organu upravljanja, ki se v primeru večjih težav ali potreb po dodatnih pojasnilih vključi in prispeva k rešitvi problema, kar je zgledno. Vendar mora v prihodnje organ upravljanja skupaj s posredniškim telesom vzpostaviti sistem da tovrstnih potreb po mediatorstvu ne bo oz. bodo le-ti redkost.

Upravičenci se strinjajo da je potrebno imeti sistem ki ima pravila, ki pa se ne spreminjajo nenehno in so tudi življenjska v smislu, da je administrativno breme v nekem razmerju z vloženim časom in pridobljenimi sredstvi. Percepcija s strani posredniškega organa da morajo vsi izkazovati svojo nedolžnost je neproduktivna in napačna. V kolikor ni prisotno zavedanje da je črpanje sredstev in doseganje kazalnikov v korist tako programskih struktur kot tudi upravičencev, to vpliva na uspešno izvajanje programa. V kolikor upravičenec izgubi sredstva se lahko zgodi da program izgubi upravičenca, kar pa ni v duhu programa, zlasti takega ki ima tako omejen bazen potencialnih upravičencev.

DEJAVNOSTI SODELOVANJA (člen 64)

Namen ukrepa

Ukrep je namenjen spodbujanju medregijskega (znotraj države) in transnacionalnega sodelovanja lokalnih akcijskih skupin za ribištvo. Upravičeni stroški vključujejo tako pripravo tovrstnih partnerskih projektov kot njihovo izvajanje.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

V okviru ukrepa je bil podprt en projekt – Ocenjevanje ribjih izdelkov. Projekt združuje vse celinske LASR. Vodilni partner je LASR Dolina Soče, preostala partnerja pa LASR Gorenjska košarica in LASR Posavje. Projekt se izvaja od oktobra 2018 in se bo zaključil septembra 2020. Projekt se v sistemu Infosys vodi kot trije projekti, saj vsak LASR vlaga zahteve za povračilo za svoje aktivnosti.

Aktivnosti v okviru projekta bodo pripomogle k dvigu dodane vrednosti in vzpostavitvi dolgoročnega sistema. Ta bo promoviral sladkovodne ribe na slovenskem trgu in potrošnika ozaveščal o kakovosti rib ter predstavljal točke, kjer lahko potrošnik ribe tudi kupi. Učinki projekta bodo v največji meri doseženi posredno (v višji ozaveščenosti potrošnikov) in z mreženjem deležnikov (ribogojci – gostinci – potrošniki).

Menimo, da tovrsten projekt naslavlja ključne potrebe sektorja ter deluje širše – povečuje uživanje rib in ribjih izdelkov v slovenskem prostoru. Ocenjujemo, da je potenciala v okviru ukrepa še dovolj in da bi bilo treba opredeliti nove projekte ter (glede na majhno število ribiških LASR v RS) pristopiti k pripravi transnacionalnega projekta sodelovanja. Priporočamo, da LASR v okviru svojih strategij ob morebitnih dodatnih sredstvih in korekcijah strategij temu področju namenijo več sredstev.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V obdobju 2020–2021 ni bilo odobrenega nobenega novega projekta v okviru tega ukrepa.

Ocenjujemo, da bo v prihodnjem programskem obdobju ob spremenjenih pogojih za upravičence tovrstnih projektov več in bodo koristi tega ukrepa (v primerjavi s programskim obdobjem 2014–2022) večje. Glede na to kar ukrep omogoča, bi morali glede na majhnost sektorja v Republiki Sloveniji razmisliti o pripravi čezmejnih ali transnacionalnih projektov sodelovanja in povezovanju s tematsko sorodnimi LASR v drugih državah EU. Ker je priprava tovrstnih projektov dolgotrajen proces bi bilo dobro tovrstne iniciative identificirati že v procesu priprave strategij LASR za prihodnjo finančno obdobje.

U 11	Do presečnega datuma vrednotenja se izvaja oziroma deloma tudi že izvedlo 54 projektov CLLD. Operativno izvajanje projektov med LASR in posredniškimi organom se je izboljšalo.
P 11	Čl. 63: Glede na uspešnost črpanja sredstev ESPR preko mehanizma CLLD in z njim povezanimi učinki priporočamo, da ta mehanizem ostane eden ključnih stebrov OP ESPR tudi v prihodnji finančni perspektivi. Pri povračilu tekočih stroškov delovanja in animacije je potrebno v prihodnjem programskem obdobju pristopiti k celoviti prenovi sistema poročanja in upravičevanja

	<p>stroškov v luči poenostavitve administrativnih postopkov (zlasti opustitev časovnic za zaposlene na LAS ter zmanjšati število potrebnih dokazil o delu in stremeti k temu da so kazalniki delovanja LAS dokazi o opravljenem delu).</p> <p><u>Čl. 64:</u> Glede na to kar ukrep omogoča, bi morali v prihodnjem programskem obdobju glede na majhnost sektorja v Republiki Sloveniji razmisliti o pripravi čezmejnih ali transnacionalnih projektov sodelovanja in povezovanju s tematsko sorodnimi LASR v drugih državah EU. Ker je priprava tovrstnih projektov dolgotrajen proces bi bilo dobro tovrstne iniciative identificirati že v procesu priprave strategij LASR za prihodnje programsko obdobje.</p>
--	--

4.5 PETA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Peta prednostna naloga Unije je namenjena pospeševanju trženja in predelave. Dva ukrepa, ki se izvajata v okviru 5. PNU, prispevata k dvema posebnima ciljema, in sicer:

- PC1: Izboljšanje tržne ureditve za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture;
- PC2: Spodbujanje naložb v sektorja predelave in trženja.

V obdobju, ki ga obravnava predmetno evalvacijsko poročilo se v okviru Ukrepa za trženje (člen 68) izvajata dva podukrepa in sicer Analiza trga (člen 68.d) ter Promocijske kampanje (člen 68.g), med tem ko sta bila dva podukrepa (Organizacije proizvajalcev (člen 68.a) ter Sledljivost ribiških proizvodov (člen 68.e) s spremembo OP ESPR 2014–2020 izvzeta iz izvajanja.

Od ukrepov v izvajanju se:

- Ukrepa za trženje (člen 68) – Analiza trga (člen 68.d) in Promocijske kampanje (člen 68.g) izvajata v obliki javnih naročil;
- Predelava ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture (člen 69) v obliki javnih razpisov.

V okviru *Ukrepov za trženje (člen 68)* je bilo potrjenih 2,17-krat več operacij kot prvotno predvidenih, v ukrepu *Predelava ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture (člen 69)* pa le 64,3 % (Preglednica 22). Povprečna finančna realizacija na nivoju ukrepa znaša 73 % (Preglednica 23).

Preglednica 24 prikazuje stanje ukrepov 5. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023. Do presečnega datuma je bilo izplačanih 71,6 % razpoložljivih sredstev, med tem ko je projektni cilj dosežen 64,3 %.

Odobrene operacije v okviru 5. PNU prispevajo k doseganju kazalnikov rezultata (Preglednica 25). Kazalniki rezultata na podlagi zbranih podatkov do 31. 12. 2022 izkazujejo, da je povprečna realizacija obeh kazalnikov 31,6 %.

Preglednica 22: Število odobrenih operacij v okviru 5. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Ciljna vrednost kazalnika učinka**	Število operacij, izbranih za podporo								Število zaključenih operacij			
				Do 31. 12. 2020	Realizacija (%)	V letu 2021	Realizacija (%)	V letu 2022	Realizacija (%)	Skupaj do 31. 12. 2022	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i	j=i/d*100	k=e+g+i	l=k/d*100	m	n=m/d*100	o	p=o/d*100
5	1	68	12	22	183,33	2	16,67	2	16,67	26	216,67	21	175,00	22	183,33
	2	69	14	6	42,86	2	14,29	1	7,14	9	64,29	5	35,71	5	35,71

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021

Vir podatkov: MKGP, marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 23: Finančna realizacija v okviru 5. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Skupni javni prispevek** (EUR)	Do 31. 12. 2021					Do 31. 12. 2022				
				Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Realizacija (%)	Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i=g/e*100	j	k=j/d*100	l	m=l/d*100	n=l/j*100
5	1	68	907.667,00	831.110,37	91,57	535.905,83	59,04	64,48	843.210,37	92,90	689.351,66	75,95	81,75
	2	69	3.750.568,00	3.705.757,77	98,81	1.494.379,98	39,84	40,33	3.798.120,82	101,27	2.647.519,27	70,59	69,71

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** Letno poročilo o izvajanju ESPR za leto 2021; *** izbranih za podporo

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 24: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 5. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PNU	Kazalnik	Cilj 2023*	Stanje na dan 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Stanje na dan 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e=d/c	f	g=f/c
5	Finančni (EUR)	4.658.235,00	2.030.285,81	43,58	3.336.870,93	71,63
	5.3 Število projektov predelave	14	8	57,14	9	64,29

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 25: Kazalniki rezultatov v okviru 5. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PC	Kazalnik rezultatov	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)*	Zbirna vrednost do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Zbirna vrednost do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100
2	5.1.c – Sprememba vrednosti prve prodaje drugih subjektov	1.000 EUR	1.200	211,32	17,61	218,82	34,9
	5.1.d – Sprememba obsega prve prodaje drugih subjektov	tone	200	30,69	15,35	35,69	28,3

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in maj 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Ukrepi 5. PNU prispevajo k uresničevanju TC 3 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture. Največji prispevek k uresničevanju tega TC je zaznati v okviru ukrepa Predelava ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture. Izvedene naložbe bodo podjetjem omogočile, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 5. PNU.

UKREPI ZA TRŽENJE (člen 68)

Ukrep za trženje je glede na tematike izvajanja razdeljen na podukrepa, zato ju obravnavamo ločeno.

Analiza trga (člen 68.d)

Namen ukrepa

Izvajanje podukrepa je namenjeno spodbujanju preglednosti proizvodnje in trga, spremljanje doseganja operativnih ciljev promocijske kampanje z izvajanjem tržnih raziskav ter študij o odvisnosti Unije od uvoza.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

V prvi polovici leta 2018 je OU izvedel raziskavo Ocenitev stanja na trgu potrošnikov ribiških proizvodov in proizvodov akvakulture v Sloveniji. Cilj je bil pridobiti celovito oceno stanja na trgu potrošnikov za sektor morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in predelave ter podati oceno osveščenosti o trajnostnih ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture za segment otrok prvega triletja osnovnih šol.

Menimo, da se bodo izsledki študije uporabili kot eni izmed pomembnejših vhodnih podatkov za oblikovanje elementov promocijske kampanje v obdobju 2019–2023.

V letih 2019 in 2020 se ni izvajalo nobenih aktivnosti.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letu 2021 se je izvedla ena raziskava in sicer merjenje rezultatov promocijske kampanje, ki je bila izvedena v okviru podukrepa 68.g. Izvedena tržna raziskava je bila sestavljena iz dveh delov. Prvi del je meril odnos populacije do lokalnih proizvodov in poznavanje ribiškega sektorja. Drugi del raziskave je bil ciljno usmerjen v drugo triado osnovnih šol. Obe raziskavi se bosta odvijali na letnem nivoju v skupnem trajanju treh let.

Namen raziskav je, da zunanji izvajalec na osnovi predhodno določenih operativnih ciljev izmeri doseganje ciljev izvedenih promocijskih kampanj. Operativni cilji so tematsko vezani na prepoznavanje rib kot pomemben del uravnotežene prehrane, njihovo poreklo ter navade potrošnikov, kje kupijo ribiške proizvode in kakšno je dojemanje slovenskega ribiškega sektorja.

Analize opravljenih raziskav podajajo relevantne informacije za prihodnje usmerjanje promocijskih kampanj. Na osnovi tega je pridobljen uvid v stanje, ki ga je potrebno nato nasloviti s konkretnimi in

glede na obseg finančnih sredstev ciljno usmerjenimi aktivnosti v okvir OP ESPR v prihodnji finančni perspektivi.

Promocijske kampanje (člen 68.g)

Namen ukrepa

V okviru podukrepa je omogočeno izvajanje regionalnih, nacionalnih ali transnacionalnih komunikacijskih in oglaševalskih kampanj za dvig ozaveščenosti javnosti o trajnostnih ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture. Podukrep se izvaja v obliki javnih naročil, upravičenec pa je MKGP.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Iz naslova podukrepa so se financirale številne promocijske dejavnosti, kot na primer tisk izobraževalno-promocijskega materiala (zbornik o lokalnem ribištvo, zgibanke o osveščenosti trajnostnih ribiških proizvodov) ter predstavitve na sejmih in drugih dogodkih. Poleg tega je bila izvedena vrsta pripravljanih vsebin (kakšna je vizija, kaj je cilj, kaj se promovira ...).

V sodelovanju s ključnimi deležniki vseh treh sektorjev je treba pristopiti k izdelavi obsežne nacionalne promocijske kampanje ter opredeliti ustrezne komunikacijske kanale. Predlagamo najetje svetovalnega podjetja na področju kreativnega komunikacijskega menedžmenta, ki bo v sodelovanju z OU pristopilo k opredelitvi kaj promovirati in kako ter kampanjo tudi izvedlo.

V letu 2019 je MKGP sodeloval na kmetijskem sejmu v Gornji Radgoni s predstavitvijo kulinarike lokalnih rib in promocijo lokalnega sektorja ribištva. Za potrebe promocije na sejmu in priprave kampanje je bilo pripravljeno javno naročilo in izdelan promocijski steber za sladkovodne ribe s silhuetami lokalnih vrst za uporabo na sejmu ter nakup treh hladilnih naprav za uporabo na sejmih. Pripravljene so bile tudi učne preglednice (silhete) kot učno gradivo v šolah.

V letu 2020 so bile sprejete smernice za promocijo lokalnih ribiških proizvodov. V izvajanju je medijska kampanja. V načrtu je bil tudi najem promocijskega kombija za promocijsko in degustacijo ribiških proizvodov na različnih dogodkih, vendar izvedba tega ni bila mogoča zaradi ukrepov vezanih na epidemijo COVID-19, zato je prišlo do prerazporeditve sredstev iz tega ukrepa.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letu 2021 je bila izbran izvajalec za izvedbo promocijske kampanje. Skozi celotno leto je potekala priprava promocijskega materiala in video gradiva. Jeseni 2021 se je pristopilo k zakupu oglasnega prostora in objave v javnosti.

V letu 2022 se je ponovno diseminiral material ki je bil narejen v letu 2021 in zakupljen dodatni medijski prostor za objavo.

Za pripravo, izvedbo in diseminacijo tako obsežne promocijske kampanje ki naslavlja širšo javnost je bilo na voljo relativno malo denarja. 130.000 EUR je za zakup oglasnega prostora na leto za obsežno nacionalno kampanjo relativno malo. V okviru resornega ministrstva je prišlo do sinergije, saj so

promocijsko kampanjo 'Najokusnejše zgodbe naših voda' smiselno vkomponirali v osrednjo (nacionalno) promocijsko kampanjo 'Naša super hrana', saj gre za izpostavljanje podobne tematike – poudarjanje lokalnega.

Po ocenah predstavnikov sektorja se v opazovanem obdobju potrošnja rib ni spremljala. To je pričakovano saj je to kampanja na dolgi rok.

V letu 2022 se je v okviru ukrepa financirala tudi promocija na agroživilskem sejmu v Gornji Radgoni.

Ukrepi v povezavi z epidemijo Covid-19 so bili pri tem ukrepu zelo prisotni, saj so želeli kupiti kombi kjer bi lahko predstavili in pripravljali ribiške produkte na terenu po celotni Sloveniji, vendar zaradi ukrepov to ni bilo mogoče.

V prihodnje je potrebno nadaljevati in okrepiti promocijske aktivnosti programa in sektorja. Splošna javnost je še vedno premalo seznanjena z ukrepi programa. Glede na omejena sredstva (v primerjavi z drugimi programi) je potrebno nadaljevati z iskanjem sinergij z drugimi promocijskimi kampanjami in v njih smiselno vključevati vsebine ribiškega sektorja. Pri promociji se občuti nepovezanost sektorja saj v njem ni združenj proizvajalcev, saj bi lahko skupaj dosegli boljše prodajne pogoje.

Okrepiti je potrebno prisotnost na terenu in izkoristiti dvig zavedanja lokalno pridelane hrane kot eno izmed pozitivnih posledic epidemije. V tej luči bi bila izvedba promocijskega kombija v povezavi s podpornimi aktivnostmi (vključevanje lokalnih ribogojcev, zgodb, ipd.) pozitiven doprinos.

PREDELAVA RIBIŠKIH PROIZVODOV IN PROIZVODOV IZ AKVAKULTURE (člen 69)

Namen ukrepa

Ukrep je namenjen podpori širokega spektra naložb v predelavo (od okoljevarstvenih do predelave stranskih proizvodov), ki bodo omogočile nove ali izboljšane proizvode ali postopke ter nove ali izboljšane sisteme upravljanja in organizacijske sheme.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Do 31. 12. 2020 je bilo v okviru ukrepa objavljenih pet javnih razpisov.

Glede na že omenjeno omejeno absorpcijsko sposobnost sektorja je OU v drugi polovici leta 2018 pristopil h korekciji meril za izbiro operacij, ki so bile potrjene na 5. seji OzS. S korigiranimi merili se je dostop do sredstev omogočil tudi velikim podjetjem in posledično se je tudi povečala največja dodelitev sredstev enemu upravičencu (z enega milijona na 2,5 milijona).

Menimo, da sta korekcija meril in povečanje obsega možnih prijaviteljev ustrezna koraka v smeri doseganja kazalnikov rezultata in črpanja sredstev.

Predlagamo, da OU na osnovi korigiranih meril in ob upoštevanju priporočil iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta objavi prenovljen javni razpis ter tako okrepi izvajanje ukrepa. Po objavi javnega razpisa predlagamo organizacijo predstavitvenega posveta/delavnice z namenom predstavitve novih meril potencialnim upravičencem.

V letu 2019 je bil na podlagi korigiranih meril in upoštevanju priporočil vmesnega vrednotenja iz leta 2019 objavljen javni razpis (dne 15. 2. 2019) odprtega tipa do porabe sredstev na katerega je bilo vezanih 2.781.855,00 EUR. Do presečnega datuma vrednotenja je na javni razpis prispela ena vloga, ki je bila tudi odobrena. V okviru ukrepa je bilo tako skupaj odobrenih 6 projektov.

V letu 2021 in 2022 se s strani potencialnih upravičencev izkazuje interes za prijavo naložbenih projektov.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letu 2021 je bil objavljen 6. javni razpis (4. 6. 2021) na katerega je bilo vezanih 700.000 EUR. V letu 2022 pa je bil objavljen 7. javni razpis (13. 5. 2022) na katerega je bilo vezanih še preostalih 99.264,00 EUR.

V okviru ukrepa je bilo odobrenih 9 operacij, od katerih je 5 že zaključenih, štiri pa so še v izvajanju.

Projekti prispevajo k izboljšavi delovno-tehnoloških procesov in posledično k povečanju obsega proizvodnje in prihodka podjetij, ki so neposredni prejemniki sredstev ESPR.

Pozdravljamo prilagoditev izvajanja ukrepa v letu 2021. Glede na to da so v izvajanju tri operacije, ki se morajo zaključiti (in biti izplačani) do septembra 2023, je potrebno vzdrževati redno komunikacijo na ravni skrbnika projekta – posredniški organ – upravičenci z namenom da ne bo prihajalo do zamud, ki bi ogrozile uspešno zaključevanje operacij oz. izplačevanje dodeljenih sredstev.

U 12	Z odobrenimi operacijami na ravni 5. PNU se je v letih 2021 in 2022 močno okrepila intenziteta izvajanja. Rezultati operacij so vidni in, zlasti v primeru promocijskih kampanj ter opravljenih tržnih raziskav dobra osnova za nadaljnje delo.
P 12	<u>Čl. 68 d:</u> Na osnovi izvedenih aktivnosti je pridobljen uvid v stanje, ki ga je potrebno nato nasloviti s konkretnimi in glede na obseg finančnih sredstev ciljno usmerjenimi aktivnostmi v okviru OP ESPR v prihodnji finančni perspektivi. <u>Čl. 68 g:</u> Priporoča se nadaljevanje inovativnih promocijskih kampanj, iskanje sinergij oz. njihova vključitev v nacionalne kampanje. <u>Čl. 69:</u> Glede na to da so v izvajanju še štiri operacije, ki se morajo zaključiti (in biti izplačane) do septembra 2023, je potrebno vzdrževati redno komunikacijo na ravni skrbnika projekta – posredniški organ – upravičenci z namenom da ne bo prihajalo do zamud, ki bi ogrozile uspešno zaključevanje operacij oz. izplačevanje dodeljenih sredstev.

4.6 ŠESTA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Šesta prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 6. PNU) je namenjena pospeševanju izvajanja integrirane pomorske politike. Vsi trije ukrepi, ki se izključno v obliki javnih naročil izvajajo v okviru 6. PNU, prispevajo k prednostnemu cilju 1 – PC1: Razvoj in izvajanje integrirane pomorske politike.

V okviru šeste prednostne naloge Unije se izvajajo trije ukrepi, vsi preko javnih naročil:

- Celostni pomorski nadzor (člen 80.1.a);
- Spodbujanje varovanja morskega okolja in trajnostna raba morskih in obalnih virov (člen 80.1.b);
- Izboljšanje znanja o stanju morskega okolja (člen 80.1.c).

Pri vseh treh ukrepih so bili kazalniki učinka doseženi oz. preseženi že v letu 2021 oz. že pred tem letom kar pomeni, da je bilo odobrenih več operacij kot je bilo predvideno v OP (Preglednica 26). Največja finančna realizacija je na nivoju ukrepa 80.1.a ki znaša 88,8 %, pri drugih dveh pa je do presečnega datuma znašala 81,3 % (čl. 80.1.b), oz. 71,7 % (čl. 80.1.c) (Preglednica 27).

Preglednica 28 prikazuje stanje ukrepov 6. PNU v luči doseganja ciljnih vrednosti za leto 2023. Do presečnega datuma vrednotenja sta praktično dosežena oba kazalnika.

Odobrene operacije v okviru 6. PNU prispevajo k doseganju kazalnikov rezultata (Preglednica 29). Kazalniki rezultata na podlagi zbranih podatkov do 31. 12. 2022 izkazujejo, da je en kazalnik nedosežen (stanje 0), drugi pa v celoti dosežen.

Preglednica 26: Število odobrenih operacij v okviru 6. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Ciljna vrednost kazalnika učinka**	Število operacij, izbranih za podporo								Število zaključenih operacij			
				Do 31. 12. 2020	Realizacija (%)	V letu 2021	Realizacija	V letu 2022	Realizacija (%)	Skupaj do 31. 12. 2022	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100	i	j=i/d*100	k=e+g+i	l=k/d*100	m	n=m/d*100	o	p=o/d*100
6	1	80.1.a	2	2	100,00	0	-	0	-	2	100,00	1	50,00	1	50,00
		80.1.b	2	3	150,00	1	50,00	0	-	4	200,00	3	150,00	3	150,00
		80.1.c	1	2	200,00	0	-	0	-	2	200,00	1	100,00	1	100,00

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** OP ESFR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021

Vir podatkov: MKGP, marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 27: Finančna realizacija v okviru 6. PNU za leti 2021 in 2022 ter skupaj do 31. 12. 2022

PNU	PC	Člen*	Skupni javni prispevek** (EUR)	Do 31. 12. 2021					Do 31. 12. 2022				
				Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni javni prispevek operacij*** (EUR)	Realizacija (%)	Skupni upravičeni javni izdatki operacij*** (EUR)	Realizacija (%)		
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d * 100	i=g/e* 100	j	k=j/d*100	l	m=l/d * 100	n=l/j* 100
6	1	80.1.a	328.693,00	328.680,20	100,00	156.879,80	47,73	47,73	328.680,20	100,00	292.116,80	88,87	88,88
		80.1.b	326.400,00	326.389,20	100,00	265.222,33	81,26	81,26	326.389,20	100,00	265.222,33	81,26	81,26
		80.1.c	129.446,00	128.869,82	99,55	56.777,58	43,86	44,06	128.869,82	99,55	92.823,70	71,71	72,03

Opomba: * Uredba EU 508/2014; ** Letno poročilo o izvajanju ESFR za leto 2021; *** izbranih za podporo

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 28: Doseganje ciljev OP ESPR 2014–2020 v okviru 6. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PNU	Kazalnik	Cilj 2023*	Stanje na dan 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Stanje na dan 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e=d/c	f	g=f/c
6	Finančni (EUR)	784.539,00	478.879,71	61,04	650.162,83	82,87
	6.2 Število projektov varovanja in izboljšanja znanja o morskem okolju	1	2	200,00	2	200,00

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in marec 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 29: Kazalniki rezultatov v okviru 6. PNU do 31. 12. 2021 in 31. 12. 2022

PC	Kazalnik rezultatov	Merska enota	Ciljna vrednost (za leto 2023)*	Zbirna vrednost do 31. 12. 2021	Realizacija (%)	Zbirna vrednost do 31. 12. 2022	Realizacija (%)
a	b	c	d	e	f=e/d*100	g	h=g/d*100
1	6.1 – Okrepitev skupnega okolja za izmenjavo informacij za nadzor na področju pomorstva v EU	%	40	0	0	0	0
	6.2.c – Sprememba v pokritosti z izboljšanim statusom upravljanja/ohranjanja	km ²	0,5	0,5	100	0,5	100

Opomba: * OP ESPR 2014–2021 z dne 23. 7. 2021;

Vir podatkov: MKGP, december 2022 in maj 2023, na osnovi Infosys – ESPRA.

Ukrepi 6. PNU prispevajo k uresničevanju TC 6 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. Glede na intenziteto izvajanja in opise odobrenih projektov ocenjujemo, da 6. PNU prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti, potrebnih predpogojev za zagotavljanje ugodnega stanja vrst na območjih Nature 2000 in obvladovanju invazivnih tujerodnih vrst.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 6. PNU.

CELOSTNI POMORSKI NADZOR (člen 80.1.a)

Namen ukrepa

Izvajanje ukrepa prispeva k ciljem celostnega pomorskega nadzora in zlasti k ciljem skupnega okolja za izmenjavo informacij.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

V okviru prve potrjene operacije je bila izvedena študija za prepoznavanje vrzeli pri izmenjavi podatkov na področju pomorskega nadzora in izboljšanje povezljivosti obstoječih informacijskih sistemov, ki bodo prispevali k celostnemu pomorskemu nadzoru.

V študiji so bile opredeljene usmeritve za združevanje in medsebojno izmenjavo razpoložljivih podatkov pristojnih služb, ki opravljajo pomorski nadzor (carina, policija, pomorska inšpekcija idr.).

V letu 2019 so se v okviru tega ukrepa izvajale aktivnosti vezane na pripravo javnega naročila za izdelovalca programske opreme.

V letu 2020 je bila na podlagi javnega naročila naročena izdelava programske opreme za elektronsko izmenjavo podatkov CISE – Common Information Sharing Environment. Na novo pridobljena programska oprema bo izboljšala dostop do podatkov preko enotne komunikacijske platforme. Posledično bo reakcijski čas za ukrepanje ob nezgodah krajši, učinkovitost pristojnih služb se bo temu primerno izboljšala. Pri pripravi javnega naročila so zgledno sodelovali MKGP, Uprava RS za pomorstvo in Ministrstvo za javno upravo.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V mesecu februarju 2021 je bila podpisana pogodba za izdelavo in namestitev programske opreme za elektronsko izmenjavo podatkov CISE. Oprema je nameščena, vendar je trenutno še v fazi internega testiranja in izvajanja prenosa na strežnik Ministrstva za javno upravo, kjer bo modul gostoval. Zaradi nujnih upravnih postopkov je prišlo do zamud pri izvajanju vendar se pričakuje da bo najkasneje do septembra 2023 programska oprema uspešno delovala in služila svojemu namenu – boljši in hitrejši izmenjavi podatkov med pristojnimi službami

V letu 2022 so potekale aktivnosti oziroma dela za namestitev in vzpostavitev tega enotnega sistema in prenos na centralni strežnik MJU. Po zaključku izvedbe je še 6 mesečni rok za testiranje in odpravo potencialnih anomalij.

Izvajanje ukrepa prispeva k povečani varnosti plovbe v slovenskem morju, boljšemu nadzoru morskega gospodarskega ribolova ter izmenjavi podatkov, vključujoč tudi ARSO, vojsko in policijo, kar izboljša tudi učinkovitost reševanja na morju.

SPODBUJANJE VAROVANJA MORSKEGA OKOLJA IN TRAJNOSTNA RABA MORSKIH IN OBALNIH VIROV (ČLEN 80.1.B)

Namen ukrepa

Dejavnosti v okviru ukrepa so namenjene varovanju morskega okolja, zlasti njegove biotske raznovrstnosti in zaščitenih morskih območij, kot so območja Nature 2000. Ukrep se izvaja v tesnem sodelovanju z Ministrstvom RS za okolje in prostor..

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Do konca leta 2018 je bil en projekt v izvajanju in en zaključen. Namen projektov je spremljanje stanja (oz. monitoring) vrst, ki izhajajo iz zavez izvajanja evropskih direktiv o pticah in habitatih. Izvedba teh in prihodnjih študij bo omogočila MOP pridobitev podatkov za tekoči šestletni cikel poročanja EK o stanju vrst in habitatov. V nadaljevanju izvajanja se v okviru ukrepa načrtuje izvedba še petih javnih naročil za monitoring vrst in kartiranje območij Nature 2000.

V letu 2019 je bilo uspešno izvedeno javno naročilo za monitoring vranjeka v slovenskem morju 2021–2020.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letu 2021 je bilo v decembru zaključeno javno naročilo za monitoring vranjeka (izvajal DOPPS v sodelovanju z NIB). Monitoring je pokazal stanje populacije za potrebe poročanja po direktivi o pticah in kje se pojavlja glavni prehranski vir za vranjeka.

V letu 2021 je bilo izvedeno javno naročilo in začel se je izvajati monitoring delfinov (izvajalec društvo Morigenos). Gre za metodo monitoringa iz obale in čolna, ne pa tudi iz zraka (ta je samo v določenih ciklih – naslednji bo 2024–2025 in takrat bo to izvedeno v okviru nove perspektive). Monitoring se bo zaključil maja 2023. Prve ugotovitve so, da gre za stabilno populacijo. V monitoringu se spremlja zgoj številkost populacije.

V prihodnji perspektivi se pričakuje nadaljevanje tovrstnega ukrepa in nadaljevanje v tej perspektivi začetega trenda monitoringa. Za te dve vrsti se bo zagotovo nadaljeval, se bo pa razširil še na mehkušce.

Operativno sodelovanje med institucijami je zgledno. Korektni odnosi tako med ministrstvi kot z izvajalci.

IZBOLJŠANJE ZNANJA O STANJU MORSKEGA OKOLJA (člen 80.1.c)

Namen ukrepa

Ukrep je namenjen izboljšanju poznavanja stanja morskega okolja z namenom izdelave programov spremljanja in programov ukrepov iz Okvirne direktive o morskii strategiji (Direktiva 2008/56/ES).

Tudi ta ukrep se, tako kot prejšnji, izvaja v obliki javnih naročil in v tesnem sodelovanju z MOP.

Ugotovitve dosedanjih vrednotenj OP ESPR 2014–2020 (do 31. 12. 2020)

Do konca leta 2018 je bilo izvedeno eno javno naročilo. Izdelana sta bila kartografski prikaz in opis bentoških habitatnih tipov v slovenskem morju, vključno s kartografskim prikazom in opredelitvijo najverjetnejših območij vpliva na habitatne tipe. Cilj kartografskega prikaza je združitev obstoječih podatkov, vključno s podatki o bentoških habitatnih tipih, grafični prikaz habitatov in njihova prostorska razporeditev in vključitev podatkov o dejavnostih, ki se odvijajo na morju, ter prikaz poškodb morskega dna.

Študija je z vidika resornega ministrstva pomembna, saj predstavlja natančen opis habitata, kar bo olajšalo izvajanje Načrta upravljanja z morskim okoljem (v nadaljevanju NUMO). V prihodnjem obdobju izvajanja programa bo OU v sodelovanju z MOP pristopil k pripravi projektnih nalog in izvedbi javnih naročil še za približno pet študij oz. raziskav. Pričakuje se, da bodo mejniki doseženi, sredstva pa porabljena.

Ocenjujemo, da je izvajanje ukrepov čl. 80.1.b in čl. 80.1.c ustrezno in pozdravljamo visoko stopnjo medsebojne usklajenosti in sodelovanja med posameznimi ministrstvi. Ukrep lahko služi tudi kot primer doseganja sinergij med tematsko različnimi resorji v luči doseganja ciljev skupnih politik.

V letu 2019 so se v okviru tega ukrepa izvajale aktivnosti vezane na pripravo javnega naročila, izvedenega v letu 2020.

Dne 14. 2. 2020 je bila na podlagi izvedenega javnega naročila potrjena druga operacija – Nadgradnja poznavanja biotskih in abiotskih značilnosti ter obsega bentoških habitatnih tipov cirkalitoralni grobi sedimenti (MC3), cirkalitoralni premešani sedimenti (MC4) in cirkalitoralni peski (MC5). Študija predstavlja monitoring habitatnih tipov, izvedel pa ga bo Nacionalni inštitut za biologijo.

Z izvedbo predmetne operacije bodo porabljena vsa sredstva, ki pa so se zaradi nedoseganja mejnika uspešnosti na ravni programa sicer zmanjšala.

Ugotovitve vrednotenja OP ESPR 2014–2020 v letih 2021 in 2022

V letih 2021 in 2022 se je nadaljevalo izvajanje operacija – Nadgradnja poznavanja biotskih in abiotskih značilnosti ter obsega bentoških habitatnih tipov cirkalitoralni grobi sedimenti (MC3), cirkalitoralni premešani sedimenti (MC4) in cirkalitoralni peski (MC5), ki je bila potrjena dne 14. 2. 2020. Pripravljeni sta bili dve poročili, dve pa bosta pripravljena še do konca izvedbe ukrepa.

Pridobljeni podatki o spremljanju bentoških habitatnih tipov so uporabljeni poročanje po morski direktivi.

Na podlagi ugotovitev izvedenih študij se nato načrtujejo ukrepi v okviru NUMO, zlasti v povezavi z novonastalim pomorskim prostorskim načrtom.

U 13	Izvajanje 6. PNU poteka, pričakuje se, da bodo do konca izvedbe progama doseženi vsi cilji. Koordinacija med MKGP in MOP je uspešna, sodelovanje zgledno. Ni procesnih težav.
P 13	<u>Čl. 80.1.a, b, c:</u> Za vse tri ukrepe v okviru 6. PNU priporočamo, da se pristopi k naboru potencialnih projektov in študij, ki bi jih bilo potrebno izvesti v prihodnji finančni perspektivi. Izvedba javnih naročil, ki predstavlja manjši administrativni zalogaj kot priprava javnih razpisov, v najkrajšem možnem času po potrditvi OP ESFR 2021–2027 bi pomenila hitrejše črpanje sredstev in vplivala tudi na doseganje mejnika uspešnosti in tako zmanjšala možnost zmanjšanja razpoložljivih sredstev programa.

5 ZAKLJUČEK

V letih 2021 in 2022 je Operativni program ESPR 2014–2020 občutno napredoval. K temu je prispevala izboljšana komunikacija na ravni programa znotraj upravljavskih struktur kot tudi na relaciji med upravljavskimi strukturami in upravičenci. Opaziti je več neformalne komunikacije kar prispeva k hitrejšem in učinkovitejšem reševanju (oz. dokazovanju) izvedenih aktivnosti.

Po 6. spremembi OP ESPR 2014–2020 je v izvajanju 17 ukrepov (brez tehnične pomoči), oziroma 18 ukrepov z vključenima podukrepa, ki se izvajata v okviru Ukrepa za trženje. Znotraj njih so opredeljene operacije, dodeljena sredstva pa se izplačujejo. Dva ukrepa (čl. 51 – Povečanje potenciala lokacij za akvakulturo in čl. 62.1.a – Pripravljalna podpora) sta v celoti zaključena, kar se odraža v 100 % realizaciji kazalnikov dosežka in izplačanih sredstev.

Pet ukrepov (čl. 48.1. e. i, j – Produktivne naložbe v okoljsko akvakulturo, čl. 54 – Akvakultura, ki zagotavlja okoljske storitve, čl. 77 – Zbiranje podatkov, čl. 68 – Ukrepi za trženje in čl. 80.1.b – Varovanje morskega okolja in trajnostna raba morskih obalnih virov) izkazujejo preseganje kazalnika učinka.

Specifiko izvajanja predstavlja ukrep čl. 68 – Organizacija proizvajalcev, analiza trga, sledljivost ribiških proizvodov in promocijske kampanje, ki je glede na obseg in tematike razdeljen na štiri podukrepe od katerih se izvajata dva in sicer analiza trga (čl. 68.d) in promocijske kampanje (čl. 68.g) , med tem ko sta bila preostale dva iz izvajanja OP ESPR 2014–2020 izvzeta.

Povprečna realizacija kazalnika učinka na presečni datum 31. 12. 2022 na nivoju celotnega OP znaša 106,73 %. Finančna slika na presečni datum izkazuje, da je bilo na nivoju celotnega OP operacijam dodeljenih 96,8 % (27.752.439,57 EUR) vseh razpoložljivih sredstev, izplačanih pa 69,95 % (20.045.541,32 EUR) vseh razpoložljivih, oziroma 72,23 % vseh dodeljenih sredstev. Če od vsote teh zneskov odštejemo sredstva za tehnično pomoč, ki predstavljajo sredstva za izvajanje in delovanje samega programa (do presečnega datuma vrednotenja ta sredstva predstavljajo 2.128.508,82 EUR izplačanih sredstev), je bilo upravičencem dodeljenih 96,5 % vseh razpoložljivih sredstev, izplačanih pa 68,9 % vseh razpoložljivih sredstev.

Ugotavljamo, da se je delež dodeljenih sredstev za operacije ter delež izplačanih sredstev glede na prejšnja obdobja vrednotenja (2019, 2021) bistveno izboljšal in se je delež rezerviranih in izplačanih sredstev za tehnično pomoč glede na rezervirana in izplačana sredstva za operacije bistveno zmanjšal kar je pokazatelj večje uspešnosti programa v obravnavanem obdobju.

Glede na to, da se je izvajanje novega programskega obdobja že začelo, je potrebno dobre prakse in pristope, ki so vodili v učinkovitejše izvajanje prenesti tudi v prihodnje obdobje. Preprečiti je potrebno da se pojavijo ovire, ki bi vodile v počasen začetek izvajanja novega programskega obdobja. Napredek v komunikaciji (tako znotraj upravljavskih struktur kot z upravičenci oz. predstavniki upravičencev) je potrebno nadaljevati ter stremeti k administrativnim poenostavitvam (optimizacijam) zlasti pri poročanju o upravičenih sredstvih (tako klasični ukrepi kot tudi ukrepi CLLD).

6 VIRI IN LITERATURA

- EK, 2017. CT03.1: Zbirka orodij za vrednotenje ESPR. Evropska unija, Podporna skupina FAME, oktober 2017. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/FAME_working_paper_EMFF_Evaluation_toolbox_2017-10_COM-SL.pdf
- EK, 2017. Definitions of Common Indicators, Version 4.0, FAME Support Unit. URL: https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/fame-working-paper-definitions-of-common-indicators_en.pdf
- EK, 2017. Delovni dokument PS FAME o vrednotenju ESPR. Bruselj: Generalni direktorat za ribištvo in pomorske zadeve, Oddelek D.3 2017. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/FAME_working_paper_EMFF_Evaluation_2017-10_COM-SL.pdf
- EK, 2023. European structural and investment funds. Cohesiondata. URL: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/emff/14-20#finance-implementation>
- Kusek, J. Z. in Rist, R. C. (2004). Ten steps to a Results-Based Monitoring and Evaluation System. The World Bank.
- OECD, 2019. Vrednotenje razvojnih programov. URL: <http://www.oecd.org/development/evaluation/>
- Oikos, d.o.o., 2015. Poročilo o predhodnem vrednotenju Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020
- MKGP, 2014. Nacionalni strateški načrt za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020. URL: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Ribistvo/NSNA_2014_2020.pdf
- MKGP, 2016. Letno poročilo o izvajanju OP ESPR 2014–2020 za leti 2014 in 2015
- MKGP, 2017. Letno poročilo o izvajanju OP ESPR 2014–2020 za leto 2016
- MKGP, 2018. Letno poročilo o izvajanju OP ESPR 2014–2020 za leto 2017
- MKGP, 2019. Letno poročilo o izvajanju OP ESPR 2014–2020 za leto 2018
- MKGP, 2019. Izpolnitev priporočil vmesnega vrednotenja Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020;
- MKGP. (2020) Letno poročilo o izvajanju OP ESPR 2014–2020 za leto 2019
- MKGP. (2021) Letno poročilo o izvajanju OP ESPR 2014–2020 za leto 2020
- MKGP. (2022) Letno poročilo o izvajanju OP ESPR 2014–2020 za leto 2021
- MKGP. (2023). Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 z dopolnitvami. URL: http://www.ribiski-sklad.si/OP_ESPR_2014-2020/
- MKGP, 2023. Podatki, posredovani na osnovi Infosys.
- Uredba 1303/2013/EU o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=sl>

- Uredba 508/2014/EU o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in razveljavitvi uredb Sveta (ES), št. 2328/2003, 861/2006, 1198/2006 in 791/2007 in Uredbe (EU), št. 1255/2011 Evropskega parlamenta in Sveta. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0508&from=SL>
- Uredba o izvajanju ukrepov iz Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020, ki se izvajajo z javnimi razpisi (Uradni list RS, št. 14/17, 16/18 in 80/18). URL: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED7349>
- Izvedbena uredba Komisije (EU), št. 215/2014 (Uradni list EU, št. L 69/65). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0215&from=EN>
- Vlada RS, 2014. Nacionalni strateški načrt za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020. URL: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Ribistvo/NSNA_2014_2020.pdf
- Vlada RS, 2015. Sklep o ustanovitvi, organizaciji in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/POTRJEN_SKLEP_OS_8_10_2015.pdf
- Vlada RS, 2016. Sklep o spremembi Sklepa o ustanovitvi, organizaciji, nalogah in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020. URL: <http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/sklep.pdf>
- Vlada RS, 2020. Sklep o spremembah Sklepa o ustanovitvi, organizaciji, nalogah in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/KAZISklepVlade_P.pdf
- Vlada RS, 2022. Sklep o imenovanju nosilcev ukrepov za izvajanje ukrepov Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020
- Vlada RS, 2022. Sklep o imenovanju članov Organa upravljanja Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020
- ZaVita, d.o.o., 2014. Okoljsko poročilo za Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020
- ZaVita, d.o.o., 2019. Vmesno vrednotenje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 – končno poročilo
- ZaVita, d.o.o., 2021. Poročilo o vmesnem vrednotenju Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 – končno poročilo za leti 2019 in 2020